

Bachelorproef
Educatieve Bachelor Lager Onderwijs
Studiegebied Onderwijs
Academiejaar 2025 - 2026

**Kunstgeïntegreerde actie- en rustmomenten ontworpen
voor leerlingen met ADHD en ASS**
Painted Pause

Bachelorproef aangeboden door
Emma Ghysels en Jolien Gits
tot het behalen van de graad van
Educatieve Bachelor Lager Onderwijs

Interne begeleider: **Chris Droessaert en Veerle Van Cromphaut**

Voorwoord

Deze bachelorproef van Emma Ghysels en Jolien Gits vormt het sluitstuk van onze opleiding 'Educatieve Bachelor Lager Onderwijs' aan de Odisee Hogeschool te Aalst. In dit eindwerk onderzoeken we het effect van structureel aangeboden bewegingsmomenten, geïntegreerd via kunst, gericht op aandacht en het algemeen welzijn van lagereschoolkinderen met de ontwikkelingsstoornissen ADHD en/of ASS.

Graag willen we iedereen bedanken die het mogelijk maakte om dit onderzoek uit te voeren. In de eerste plaats bedanken we onze promotors, mevrouw Droessaert en mevrouw Van Cromphaut, voor hun begeleiding, advies en ondersteuning tijdens het volledige proces van deze bachelorproef. Dankzij hun inzichten rond kunst en de koppeling met rustige en actieve bewegingstussendoortjes konden we onze onderzoeksvragen verder uitwerken en verdiepen. Daarnaast verruimden zij onze blik en ondersteunden ze onze ideeën, waardoor we steeds met nieuwe motivatie verder konden werken aan dit onderzoek.

Daarnaast willen we ook onze externe partners bedanken voor de kans om onze kennis rond rustige en actieve bewegingstussendoortjes voor leerlingen met ADHD en ASS in de praktijk uit te testen. Emma testte dit onderzoek uit op VBS Sint-Gorik te Haaltert in het vierde en zesde leerjaar. Daarnaast vroeg ze aan één leerkracht uit het tweede leerjaar van VBS Sint-Gorik en één leerkracht van het tweede leerjaar van GBS De Toverlelie in Iddergem om de ontwikkelde tool 'Painted Pause' uit te testen. Jolien testte dit onderzoek dan weer uit op Sint-Jozefscollege Lagere school Capucienenlaan te Aalst in het derde en zesde leerjaar. Daarnaast vroeg ze aan een andere leerkracht uit het zesde leerjaar die werkzaam is op het Sint-Jozefscollege Lagere school Pontstraat te Aalst om de online tool 'Painted Pause' uit te testen. Verder richten we graag een woord van dank aan de directieleden, zorgcoördinatoren, klasleerkrachten, zorgleerkrachten, externe ondersteuners en leerlingen die deelnamen aan ons onderzoek. Dankzij hun eerlijke antwoorden, ervaringen en betrokkenheid konden we deze bachelorproef tot een goed einde brengen.

Bovendien wil ik, Emma Ghysels, mijn ouders, familie, vriend en vrienden bedanken voor hun steun en aanmoediging tijdens het creëren van deze bachelorproef. Hun vertrouwen en bemoedigende woorden hebben mij geholpen om dit traject tot een goed einde te brengen. Daarnaast gaat mijn dank uit naar mijn onderzoekspartner Jolien Gits. Ik heb de samenwerking als zeer warm ervaren, dankzij de open communicatie, het wederzijds respect en de constructieve momenten van overleg en feedback.

Tot slot wil ook ik, Jolien Gits, mijn ouders, familie, vriendinnen en vriend bedanken voor de steun die zij mij boden tijdens het maken van deze bachelorproef. Daarnaast wil ik graag mijn onderzoekspartner, Emma Ghysels, bedanken voor de aangename samenwerking, de steun, haar eerlijke mening en de fijne overlegmomenten die we samen beleefd hebben.

Wij wensen docenten, leerkrachten, directies en andere geïnteresseerden veel leesplezier toe. We hopen hen te overtuigen van het belang van gestructureerde bewegingstussendoortjes voor leerlingen met ADHD en ASS in de lagere school. Daarnaast hopen we dat onze website 'Painted Pause' een meerwaarde kan bieden binnen het werkveld en leerkrachten kan ondersteunen bij het creëren van aangename en ondersteunende lesmomenten voor alle leerlingen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
1. Praktijkprobleem	5
1.1. Literatuurstudie	5
1.2. Beschrijving praktijkprobleem	7
1.3. Onderzoeksdoel, onderzoeksvraag en deelvragen	8
2. Methode	10
2.1. Methode(n) van gegevensverzameling bepalen	10
2.2. Onderzoeksplan	11
3. Resultaten	13
3.1. Onderzoeksresultaten ADHD	13
3.2. Onderzoeksresultaten ASS	15
4. Ontwerp en evaluatie van het ontwerp	17
4.1. Ontwerpeisen en verantwoording	17
4.2. Het ontwerp	18
4.3. Evaluatie van het ontwerp	20
5. Discussie	24
5.1. Beperkingen van het onderzoek	24
5.2. Vragen en discussiepunten	24
5.3. Suggestie voor een vervolgonderzoek	25
5.4. Aanbevelingen voor de onderwijspraktijk	25
6. Conclusie	27
7. Bronnenlijst	28
8. Bijlagen	30
8.1. Bijlage 1: observatiechecklist ADHD	30
8.2. Bijlage 2: resultaten observatie ADHD	30
8.3. Bijlage 3: observatiechecklist ASS	31
8.4. Bijlage 4: Resultaten observatie ASS	32
8.5. Bijlage 5: Online vragenformulier	34
8.6. Bijlage 6: Resultaten online vragenformulier	36
8.7. Bijlage 7: De tool 'Painted Pause'	53

Abstract of samenvatting

Leerlingen met ADHD en ASS ervaren in de lagere school aanzienlijke moeilijkheden op het vlak van aandacht, prikkelverwerking, flexibiliteit en zelfregulatie. Zoals in het document staat: "Leerlingen met ontwikkelingsstoornissen zoals ADHD en ASS ondervinden dagelijks moeilijkheden die hun leerproces en het klasgebeuren beïnvloeden." Deze uitdagingen worden vooral zichtbaar tijdens lange instructies, drukke situaties en overgangsmomenten, waar concentratieverlies, impulsiviteit en overprikkeling vaker optreden. Zowel literatuur als praktijk tonen dat bestaande ondersteuning vaak reactief blijft en niet altijd afgestemd is op de specifieke noden van deze leerlingen (Horeweg, 2024).

Daarom bestaat het onderzoeksdoel van deze bachelorproef uit het ondersteunen van leerlingen met ADHD en/of ASS door bewegingsmomenten via kunst te integreren, met als doel hun concentratievermogen en algemeen welzijn te versterken. De centrale onderzoeksvraag luidde: Wat is het effect van structureel aangeboden bewegingsmomenten die via kunst worden geïntegreerd op de aandacht en het algemeen welzijn van lagereschoolkinderen met ADHD en/of ASS?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, werd gebruikgemaakt van observaties en semi-gestructureerde bevestigingen bij leerkrachten, zorgleerkrachten en externe ondersteuners. Hieruit bleek dat scholen reeds hulpmiddelen inzetten zoals koptelefoons, visuele planningen en friemelmateriaal, maar dat de nood aan een proactieve, haalbare en doelgerichte aanpak groot blijft. Leerkrachten zoeken vooral korte interventies die rust of beweging bieden zonder extra werkdruk. Tegelijk wijst onderzoek erop dat kunstzinnige activiteiten bijdragen aan zelfsturing, metacognitieve vaardigheden en sociaal-emotioneel functioneren. Mieras (2024) benadrukt dat kunst "leerlingengroepen daadwerkelijk helpt om kansen in het leven te grijpen".

Vanuit deze bevindingen werd de educatieve tool *Painted Pause* ontwikkeld. Deze tool combineert kunstbeleving met korte actie- en rustmomenten en biedt leerlingen de keuze tussen een actief of rustgevend tussendoortje. Via een digitale schilderijengalerij bekijken leerlingen kunstwerken, beantwoorden ze korte kijkvragen en voeren ze aansluitend een bewegingstussendoortje uit. De activiteiten richten zich op concentratie, samenwerking, emotieregulatie en zelfsturing. De vaste structuur en visuele ondersteuning sluiten aan bij de uiteenlopende noden van leerlingen met ADHD en ASS (Horeweg, 2025).

Tijdens twee testperiodes in verschillende leerjaren werd *Painted Pause* positief onthaald. Leerlingen met ADHD begonnen na een tussendoortje rustiger en meer gefocust aan het volgende werkmoment; leerlingen met ASS profiteerden vooral van de voorspelbaarheid en prikkelreductie. Ook leerlingen zonder ontwikkelingsstoornis ervaarden de tool als motiverend en prettig. De combinatie van kunstbeleving aan de hand van kijkvragen en een doelgericht bewegingstussendoortje zorgde voor een betere sfeer, verhoogde betrokkenheid en een meer gereguleerde klasgroep. De resultaten tonen dat structureel aangeboden, kunstgebaseerde bewegingsmomenten een waardevolle aanvulling vormen binnen de brede basiszorg. Ze ondersteunen leerlingen met specifieke noden zonder hen te stigmatiseren en versterken tegelijk het algemeen welzijn van de volledige klas. Hoewel verdere verfijning en langdurige evaluatie wenselijk zijn, biedt *Painted Pause* een veelbelovende, preventieve en inclusieve manier om aandacht en zelfregulatie te bevorderen.

1. Praktijkprobleem

1.1. Literatuurstudie

Ontwikkelingsstoornissen bij kinderen zijn neurobiologische aandoeningen die hun oorsprong hebben in de hersenen en zich al in de vroege ontwikkelingsperiode manifesteren. Binnen de huidige DSM-5-classificatie worden deze stoornissen aangeduid als neurobiologische ontwikkelingsstoornissen, die onderverdeeld worden in aandachtstekortstoornissen (ADHD), autismespectrumstoornissen (ASS), specifieke leerstoornissen (zoals dyslexie en dyscalculie), taalontwikkelingsstoornissen (TOS), motorische stoornissen (zoals DCD/dyspraxie), andere motorische ontwikkelingsstoornissen en verstandelijke beperkingen (Van De Voorde, 2020).

De oorzaken van ontwikkelingsstoornissen zijn meestal multifactorieel. Genetische aanleg speelt een belangrijke rol, aangezien veel stoornissen vaker binnen families voorkomen. Daarnaast kunnen biologische factoren, zoals afwijkingen in hersenstructuren of in de verbindingen tussen hersengebieden, bijdragen aan het ontstaan ervan. Ook prenatale en perinatale factoren, zoals vroeggeboorte, complicaties tijdens de geboorte of blootstelling aan schadelijke stoffen tijdens de zwangerschap, vormen belangrijke risicofactoren. Omgevingsfactoren veroorzaken de stoornis zelf niet, maar kunnen de ernst van de symptomen wel beïnvloeden.

Van De Voorde (2020) schrijft in *'Wijzer in ontwikkelingsstoornissen: een overzicht van theorie en praktijk'* dat deze ontwikkelingsstoornissen doorgaans één of meerdere ontwikkelingsgebieden, zoals aandacht, leren, taal, communicatie, motoriek of sociaal gedrag, beïnvloeden. Hierdoor verwerken kinderen informatie op een andere manier en kunnen zij moeilijkheden ervaren in het aangaan van sociale relaties en in het uitvoeren van dagelijkse activiteiten. Omdat ontwikkelingsstoornissen vroeg ontstaan en doorgaans blijvend zijn, hebben ze vaak een langdurige impact op het functioneren van het kind en kunnen ze de participatie in het dagelijks leven op diverse domeinen belemmeren.

Ook binnen de schoolse context wordt de impact van ontwikkelingsstoornissen duidelijk zichtbaar. Leerlingen in de lagere school worden geconfronteerd met een grote hoeveelheid nieuwe leerstof, terwijl zij zich tegelijk sterk ontwikkelen op sociaal en emotioneel vlak. Voor de meeste kinderen verloopt deze ontwikkeling zonder problemen, maar voor leerlingen met een ontwikkelingsstoornis kunnen deze toenemende eisen leiden tot aanzienlijke moeilijkheden. In de lagere school komt vooral ADHD en ASS voor, wat later verder toegelicht wordt in het praktijkprobleem.

ADHD wordt gekenmerkt door aanhoudende aandachtsproblemen, hyperactiviteit en impulsiviteit. Kinderen met ADHD hebben vaak moeite om zich te concentreren, hun gedrag te reguleren en opdrachten zelfstandig af te maken, wat kan resulteren in uitdagingen thuis, op school en in hun vrije tijd. Deze symptomen beïnvloeden het sociale, cognitieve en emotionele functioneren. ASS uit zich in een andere manier van waarnemen en informatie verwerken. Hoewel kinderen met ASS sterk van elkaar kunnen verschillen, vandaar de term 'spectrum', komen beperkingen in sociale interactie, communicatie, flexibiliteit en prikkelverwerking vaak voor. Deze kenmerken zijn doorgaans stabiel en hebben een langdurige invloed op het dagelijks functioneren van het kind (UZA, z.d.).

Voor zowel leerlingen met ADHD als met ASS is dus een passende ondersteuning essentieel. De ondersteuningsbehoefte varieert per kind en hangt nauw samen met individuele kenmerken, zoals hoe het kind communiceert, informatie verwerkt of sociale situaties begrijpt. Het is daarom belangrijk om inzicht te krijgen in wat een leerling nodig

heeft en welke aanpak dit vraagt van de leerkracht (Luteijn et al., 2021). Volgens Horeweg (2024) in *'Gedragsproblemen in de klas: basiswerk voor preventief werken met jongeren'* krijgen leerlingen met ADHD en/of ASS door gerichte ondersteuning te bieden "de mogelijkheid om ook gewoon te leren en hun mogelijkheden te benutten".

Onderzoek toont bovendien aan dat goed gekozen schoolinterventies de taakgerichtheid, executieve functies, schoolprestaties en sociaal-emotioneel functioneren kunnen versterken (Kates & LaFreniere, 2025). Voor kinderen met ADHD geldt dat ondersteuning bij aandacht, gedragsregulatie, plannen en structureren vaak noodzakelijk is, omdat deze vaardigheden zonder begeleiding moeilijk ontwikkelen. Leerlingen met ASS hebben vooral baat bij voorspelbaarheid, duidelijkheid en structuur. Zij kunnen problemen ervaren bij het combineren van vaardigheden (zoals luisteren en schrijven tegelijk), kunnen blijven hangen in details of verwerken informatie op een ander tempo (Oudervereniging Balans, 2024).

Er is veel informatie beschikbaar over het aanpakken van ontwikkelingsstoornissen in de klas, met name ADHD en ASS, waaronder strategieën om les, instructie en begeleiding af te stemmen op de behoeften van het kind. Kinderen met ASS hebben vaak veel behoefte aan structuur en voorspelbaarheid. Een duidelijke dagplanning, vaste routines bij overgangsmomenten en visuele ondersteuning zoals pictogrammen of stappenplannen helpen hen overzicht te houden (Horeweg, 2024; Frederix, 2020). Veranderingen moeten tijdig worden aangekondigd, omdat onverwachte gebeurtenissen stress of overprikkeling kunnen veroorzaken. Ook de leeromgeving speelt een belangrijke rol: rustige werkplekken, overzichtelijke inrichting en een prikkelarme plek waar het kind zich kan terugtrekken zijn effectief. Sociale ondersteuning, zoals buddy's en het expliciet uitleggen van sociale regels, helpt kinderen met ASS beter mee te doen in de klas (Horeweg, 2024).

Kinderen met ADHD hebben naast structuur ook baat bij het reguleren van aandacht en beweging. Korte, duidelijke instructies en taken die in kleine stappen zijn opgedeeld, maken het makkelijker om gefocust te blijven. Hulpmiddelen zoals timers, kleurstickers of stappenplannen ondersteunen het plannen en organiseren (Horeweg, 2025). Bewegingsmogelijkheden, zoals korte energizers of loopjes, helpen de kinderen hun energie kwijt te raken en verbeteren hun concentratie. Positieve, specifieke feedback versterkt motivatie en zelfvertrouwen, terwijl prestaties worden benoemd in plaats van het kind als persoon (Van De Pontseelem, 2024).

Belangrijk is dat leerkrachten alert blijven voor signalen van over- of onderprikkeling en hun aanpak hierop afstemmen. Schoolbrede afspraken en samenwerking met ouders en collega's zorgen voor continuïteit en voorspelbaarheid. Door structuur, visuele ondersteuning, bewegingsmogelijkheden, duidelijke instructies en positieve feedback te combineren, kan een inclusieve leeromgeving worden gecreëerd waarin leerlingen met ADHD of ASS beter functioneren en leren (Horeweg, 2025; Van De Pontseelem, 2024; Frederix, 2020). Ondanks de vele beschikbare strategieën blijkt het echter voor een leerkracht nog steeds niet eenvoudig om precies te weten wat effectief is en welke aanpak het beste toepasbaar is in de praktijk.

Onderzoek wijst uit dat bezigheden zoals muziek, theater, dans en tekenen de metacognitieve vaardigheden helpen ontwikkelen en bijdragen aan het verminderen van achterstanden. Volgens Mark Mieras (2024) in *'Hoopvol onderwijs: hoe kunst gelijke kansen schept'* lijkt kunst "leerlingengroepen daadwerkelijk te helpen om kansen in het leven te grijpen". Uitdagende activiteiten waarin veel initiatief mogelijk is, zoals

verbeeldingsspel, drama, dans en muziek, maken het bovendien mogelijk om zelfsturing bij jonge kinderen te oefenen. We kunnen dus concluderen dat culturele en creatieve activiteiten een waardevolle aanvulling zouden kunnen zijn, maar deze worden in het regulier onderwijs nog niet altijd even structureel geïmplementeerd.

Deze activiteiten hebben een positief effect op alle leerlingen en niet uitsluitend op leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte, zoals ADHD of ASS. Dit sluit nauw aan bij het begrip *brede basiszorg*. Volgens Van Orshoven en Deboes (2026) omvat brede basiszorg "wat alle leerlingen nodig hebben om zich te kunnen ontplooiën en gebruik te kunnen maken van hun talenten en mogelijkheden". Brede basiszorg wordt binnen het onderwijs om verschillende redenen toegepast. In de eerste plaats zorgt deze aanpak ervoor dat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zich minder geïsoleerd of gestigmatiseerd voelen tijdens activiteiten die in de klaspraktijk worden uitgevoerd. Ondersteuning wordt namelijk geïntegreerd aangeboden aan de volledige klasgroep, waardoor leerlingen niet apart worden behandeld. Daarnaast draagt brede basiszorg ook bij aan meer inclusie binnen het onderwijs. Uit het onderzoek *Brede basiszorg opzetten om de mentale weerbaarheid van alle leerlingen te verhogen* (Cilissen et al., 2024) blijkt dat inclusieve onderwijspraktijken een positieve invloed hebben op zowel de leerprestaties als het sociaal-emotioneel welbevinden van alle leerlingen (Fuchs & Fuchs, 1994; UNESCO, 2009). Brede basiszorg biedt dus niet alleen voordelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, maar creëert ook een ondersteunende en stimulerende leeromgeving voor de volledige klasgroep.

1.2. Beschrijving praktijkprobleem

Horeweg (2024) stelt dat leerlingen met ADHD en ASS door gerichte ondersteuning "de mogelijkheid krijgen om ook gewoon te leren en hun mogelijkheden te benutten". In de klaspraktijk ervaren wij echter dat deze ondersteuning niet altijd voldoende doordacht of doelgericht wordt ingevuld. Leerlingen met ontwikkelingsstoornissen zoals ADHD en ASS ondervinden dagelijks moeilijkheden die hun leerproces en het klasgebeuren beïnvloeden. Deze problemen uiten zich onder meer in hun omgang met instructies, taken en prikkels en vragen een voortdurende inspanning van de leerkracht. Dit sluit aan bij Van De Voorde (2020), die aangeeft dat ontwikkelingsstoornissen meerdere ontwikkelingsdomeinen beïnvloeden, waaronder aandacht, gedrag en zelfregulatie.

Bij leerlingen met ADHD merken wij vooral problemen op het vlak van concentratie, impulscontrole en taakplanning. In de klaspraktijk leidt dit tot het niet afronden van opdrachten, snelle afleidbaarheid en storend gedrag, vooral tijdens langere instructiemomenten en zelfstandige werkperiodes. Deze leerlingen hebben het bijzonder moeilijk om hun aandacht vast te houden in een prikkelrijke omgeving of wanneer langdurige zelfstandigheid wordt verwacht. Deze vaststellingen komen overeen met wat in de literatuur beschreven wordt over de kwetsbaarheid van executieve functies bij leerlingen met ADHD (Malfait, 2024; Luikx, 2006).

Ook leerlingen met ASS ervaren duidelijke belemmeringen in het klasgebeuren. Zij reageren vaak sterk op omgevingsprikkels en hebben een uitgesproken nood aan structuur, voorspelbaarheid en duidelijke afspraken. In onze praktijk merken wij dat onverwachte veranderingen, lawaaierige situaties of drukke overgangen kunnen leiden tot stress, onrust of terugtrekgedrag. Dit bemoeilijkt niet alleen hun leerproces, maar heeft soms ook een impact op de klasdynamiek. Deze ervaringen sluiten aan bij onderzoek dat

het belang van prikkelverwerking en cognitieve flexibiliteit bij leerlingen met ASS benadrukt (UZA, z.d.; Frederix, 2020).

Om leerlingen met ADHD en ASS te ondersteunen, worden in veel klassen, ook in onze stageklassen, bewegingstussendoortjes ingezet. Vanuit onze ervaring zien wij dat deze bewegingsmomenten potentieel een positief effect kunnen hebben, bijvoorbeeld door spanning te verminderen of de aandacht tijdelijk te herstellen. In de dagelijkse klaspraktijk merken wij echter dat deze tussendoortjes vaak weinig doelgericht worden ingezet. Ze verschillen sterk in duur en vorm en zijn doorgaans niet afgestemd op de specifieke noden van deze leerlingen. Daardoor blijft het effect op concentratie en rust wisselend en onduidelijk. Dit bevestigt de vaststelling dat bewegingsmomenten pas effectief zijn wanneer ze bewust en structureel worden ingezet in het klasgebeuren (Horeweg, 2025).

Het praktijkprobleem situeert zich dan ook in het ontbreken van een samenhangende en structurele aanpak om leerlingen met ADHD en ASS te ondersteunen in hun concentratie en zelfregulatie. Dit probleem heeft niet alleen gevolgen voor deze leerlingen, maar beïnvloedt ook het functioneren van de volledige klasgroep en de leerkracht. In onze praktijk merken wij dat onrust en concentratieproblemen het lesverloop verstoren en extra druk leggen op de leerkracht, die voortdurend moet bijsturen om de klaswerking te behouden. Daarnaast stellen wij vast dat overprikkeling soms doorwerkt buiten de schoolcontext, waarbij leerlingen spanning en frustraties meenemen naar huis. Dit benadrukt dat de impact van ontwikkelingsstoornissen zich niet beperkt tot de klas, maar het bredere functioneren van het kind beïnvloedt (Van De Voorde, 2020).

Het probleem komt vooral tot uiting tijdens lange instructiemomenten, lawaaiige situaties en overgangen tussen activiteiten. Wanneer deze observaties naast de minimumdoelen omtrent leren leren en leerondersteunende vaardigheden worden gelegd, wordt de ernst van het probleem duidelijk. In het vierde leerjaar wordt van leerlingen verwacht dat zij hun leeromgeving kunnen organiseren, zelfstandig en in groep kunnen werken zonder storend gedrag en frustraties op een constructieve manier kunnen uiten (9.2.3; 9.3.2; 9.3.4). In het zesde leerjaar worden deze verwachtingen verder uitgebreid met doelen rond plannen, doorzettingsvermogen en doelgericht samenwerken (9.2.6; 9.3.3; 9.3.5). In onze ervaring komen deze doelen onder druk te staan wanneer leerlingen onvoldoende ondersteuning krijgen in hun concentratie en zelfregulatie.

In het verleden werden in onze klaspraktijk verschillende ondersteunende strategieën ingezet, zoals tactiele materialen, afzonderingsruimtes, schermen en koptelefoons. Hoewel deze maatregelen soms tijdelijk effect hadden, bleken ze niet effectief op lange termijn. Dit wijst op de nood aan een meer doordachte en samenhangende aanpak die rekening houdt met de specifieke ondersteuningsnoden van leerlingen met ADHD en ASS en tegelijk haalbaar is binnen de klascontext.

Daarom zoeken betrokkenen naar oplossingen die inzetten op meer structuur, voorspelbaarheid en doelgerichte ondersteuning. Hoewel het probleem niet volledig oplosbaar is, tonen zowel praktijkervaring als literatuur aan dat een bewuste en gestructureerde aanpak het leerklimaat en het welzijn van leerlingen aanzienlijk kan verhogen (Horeweg, 2025).

1.3. Onderzoeksdoel, onderzoeksvraag en deelvragen

Onderzoeksdoel: Het ondersteunen van lagereschoolkinderen met de ontwikkelingsstoornissen ADHD en/of ASS door bewegingsmomenten, gericht op actie of

rust, te integreren via kunst, met als doel hun concentratievermogen en algemeen welzijn te bevorderen.

Centrale onderzoeksvraag: Wat is het effect van structureel aangeboden bewegingsmomenten, gericht op actie of rust, die via kunst worden geïntegreerd op de aandacht en het algemeen welzijn van lagereschoolkinderen met de ontwikkelingsstoornissen ADHD en/of ASS?

Deelvragen:

- Deelvragen m.b.t. praktijkprobleem (fase 1)
  - o Hoe is het gesteld met de frequentie van ontwikkelingsstoornissen zoals ADHD en ASS bij lagereschoolkinderen in de stageklas?
  - o Op welke manier merk je dat ontwikkelingsstoornissen ADHD en/of ASS een invloed hebben op de leerprestaties en het algemeen welzijn van lagereschoolkinderen?
  - o Welke interventies rond het algemeen welzijn en concentratievermogen voor de leerlingen met de ontwikkelingsstoornissen ADHD en/of ASS worden reeds toegepast?
  - o Welke interventies rond het algemeen welzijn en concentratievermogen voor de leerlingen met de ontwikkelingsstoornissen ADHD en/of ASS kunnen in de klas nog geïmplementeerd worden?
- Deelvragen m.b.t. het ontwerp (fase 2)
  - o Welke bewegingsmomenten blijken het meest effectief voor lagereschoolkinderen met de ontwikkelingsstoornis ASS?
  - o Welke bewegingsmomenten blijken het meest effectief voor lagereschoolkinderen met de ontwikkelingsstoornis ADHD?
  - o Hoe verschillen de reacties van jongere en oudere leerlingen met ADHD en/of ASS in de lagere school op bewegingsmomenten, geïntegreerd via kunst?
  - o In welke mate zijn bewegingsmomenten, ontworpen voor leerlingen met ADHD en/of ASS, ook effectief voor leerlingen zonder ontwikkelingsstoornis?

2. Methode

2.1. Methode(n) van gegevensverzameling bepalen

Om een diepgaand en betrouwbaar inzicht te verwerven in de frequentie van ADHD en ASS bij lagereschoolkinderen en in de impact van deze ontwikkelingsstoornissen op leerprestaties en algemeen welzijn, wordt gebruikgemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. Daarbij gaat het om observaties en bevestigingen die samen een volledig beeld geven van de situatie in de klaspraktijk. Door deze methoden te combineren, wordt triangulatie nagestreefd, wat de betrouwbaarheid en volledigheid van de verzamelde gegevens verhoogt (Van der Donk & Van Lanen, 2021).

Als eerste methode wordt gekozen voor directe observaties binnen de klaspraktijk. Deze observaties hebben als doel een concreet en realistisch beeld te verkrijgen van het gedrag en functioneren van leerlingen met ADHD en ASS tijdens verschillende momenten doorheen de schooldag. Daarnaast wordt ook een leerling zonder ontwikkelingsstoornis geobserveerd, zodat vergelijkingen mogelijk zijn. De observaties gebeuren aan de hand van observatiechecklists met vooraf vastgelegde criteria (zie bijlage 8.1. en 8.3.). Er wordt nagegaan hoe leerlingen functioneren tijdens uiteenlopende klassituaties, zoals een leerkrachtgestuurde les, groepswerk, bewegingstussendoortjes, overgangsmomenten en activiteiten op de speelplaats. Vanuit deze observaties wordt specifiek onderzocht wanneer en in welke situaties leerlingen met ADHD en ASS nood hebben aan extra ondersteuning.

Naast het gedrag van de leerlingen wordt ook het functioneren van de leerkracht binnen deze klascontext meegenomen. De observaties brengen in kaart welke ondersteuningsmaatregelen reeds worden toegepast, hoe deze georganiseerd worden en hoe leerlingen hierop reageren. Daarnaast wordt ook bekeken welke interventies momenteel nog niet worden ingezet, maar potentieel een waardevolle aanvulling kunnen vormen voor het latere ontwerp.

De observaties worden uitgevoerd in directe vorm en vinden plaats in vier stageklassen, verspreid over twee verschillende schoolcontexten. Elke onderzoeker observeert twee stageklassen, waarbij in alle klassen op dezelfde systematische manier wordt gewerkt met identieke observatiechecklists. De observaties vinden plaats in de periode van 2 februari tot en met 12 maart 2026.

Aanvullend op deze observaties worden semi-gestructureerde bevestigingen afgenomen bij verschillende betrokkenen binnen en buiten de schoolcontext. De bevestiging richt zich op klasleerkrachten uit de stageklassen en andere klassen van de stagescholen, zorgleerkrachten en externe ondersteuners (zoals begeleiders of deskundigen). Deze geïnterviewden worden geselecteerd omdat zij als onderwijsprofessionals het meest intensief in contact staan met leerlingen met ADHD en ASS en daardoor een goed onderbouwd beeld hebben van hun functioneren.

De bevestigingen verlopen via een online vragenformulier (zie bijlage 8.5). Deze aanpak maakt het mogelijk om, binnen de beperkte beschikbare tijd, een voldoende groot aantal relevante partijen te bereiken en contextgebonden informatie te verzamelen. Het formulier is semi-gestructureerd opgezet: er wordt gewerkt met open vragen, waardoor respondenten de vrijheid hebben om zelf te bepalen in welke mate en op welke manier zij antwoorden formuleren. Er worden hierbij geen beperkingen opgelegd.

Met deze werkwijze beogen wij een breed en genuanceerd inzicht te verkrijgen in de frequentie en kenmerken van ADHD en ASS binnen de klascontext. Daarnaast richt de bevraging zich op reeds toegepaste interventies, de ervaren effectiviteit ervan en de noden die nog bestaan in de praktijk. Het gebruik van een online formulier bevordert bovendien een efficiënte en gestructureerde verwerking van de gegevens, aangezien de antwoorden digitaal en direct beschikbaar zijn voor analyse. De dataverzameling via dit formulier vindt plaats in de periode van eind maart tot begin april 2026.

De keuze voor zowel observaties als bevragingen is bewust gemaakt. Aangezien observaties slechts een beperkt aantal klassituaties kunnen omvatten, worden ze aangevuld met semi-gestructureerde bevragingen om een vollediger en genuanceerder beeld te verkrijgen van het functioneren van leerlingen met ADHD en ASS. Door gegevens uit de klaspraktijk te koppelen aan de ervaringen van klasleerkrachten, zorgleerkrachten en externe ondersteuners, wordt de informatie vanuit verschillende invalshoeken benaderd. Dit verhoogt de betrouwbaarheid en maakt een meer onderbouwde analyse van de klascontext mogelijk.

2.2. Onderzoeksplan

Eerste onderzoeksfase									
Verzamelen									
Deelvraag	Onderzoeksmethode en -activiteit	Februari 2026			Maart 2026				
Deelvraag 1: Hoe is het gesteld met de frequentie van ontwikkelingsstoornissen zoals ADHD en ASS bij lagere-schoolkinderen in de klas?	Methode: Bevragen								
	Activiteit: Semigestructureerde bevraging afnemen bij klasleerkrachten, zorgleerkrachten en externe ondersteuner a.d.h.v. online-formulier.								
	Methode: Observatie								
	Activiteit: Een niet-participerende observatie uitvoeren in lagere schoolklassen aan de hand van een vooraf opgestelde observatiechecklist.								
Deelvraag 2: Op welke manier merk je dat ontwikkelingsstoornissen ADHD en/of ASS een invloed hebben op de leerprestaties en het algemeen welzijn van lagere-schoolkinderen?	Methode: Bevragen								
	Activiteit: Semigestructureerde bevraging afnemen bij klasleerkrachten, zorgleerkrachten en externe ondersteuner a.d.h.v. online-formulier.								
Deelvraag 3: Welke interventies	Methode: Observatie								

rond het algemeen welzijn en concentratievermogen voor de leerlingen met de ontwikkelingsstoornissen ADHD en/of ASS worden reeds toegepast?	Activiteit: Een niet-participerende observatie uitvoeren in lagere schoolklassen aan de hand van een vooraf opgestelde observatiechecklist.								
	Methode: Bevragen								
	Activiteit: Semigestructureerde bevraging afnemen bij klasleerkrachten, zorgleerkrachten en externe ondersteuner a.d.h.v. online-formulier.								
Deelvraag 4: Welke interventies rond het algemeen welzijn en concentratievermogen voor de leerlingen met de ontwikkelingsstoornissen ADHD en/of ASS kunnen in de klas nog geïmplementeerd worden?	Methode: Observatie								
	Activiteit: Een niet-participerende observatie uitvoeren in lagere schoolklassen aan de hand van een vooraf opgestelde observatiechecklist.								

3. Resultaten

In de eerste fase van dit onderzoek werd de klaspraktijk binnen de stageklas grondig onderzocht. Om een zo volledig en betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen, werd gebruikgemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. Enerzijds werden leerlingen systematisch geobserveerd tijdens verschillende klas- en schoolmomenten. Anderzijds werden onderwijsprofessionals bevraagd aan de hand van vragenlijsten. Door de observaties en de resultaten van de bevestigingen met elkaar te vergelijken, kon een duidelijker en betrouwbaarder beeld gevormd worden van de noden en ervaringen binnen de klaspraktijk. Op basis van deze verzamelde gegevens worden de deelvragen rond de frequentie van ontwikkelingsstoornissen zoals ADHD en ASS, de invloed ervan op het functioneren van leerlingen, de reeds toegepaste maatregelen en de bijkomende ondersteuningsnoden stap voor stap besproken.

3.1. Onderzoeksresultaten ADHD

Uit de observaties van Jolien en Emma (zie bijlage 8.2.) bij leerlingen met kenmerken van ADHD en leerlingen met een vastgestelde diagnose ADHD, uitgevoerd tijdens klassituaties, zelfstandig werk, groepsactiviteiten en overgangsmomenten, komt een duidelijk en herkenbaar beeld naar voren. De observaties tonen dat deze leerlingen vaak enthousiast, sociaal en gemotiveerd zijn, maar tegelijk botsen op moeilijkheden met concentratie, impulscontrole en emotieregulatie.

Bij een eerste leerling uit het zesde leerjaar viel vooral de beperkte concentratie op. Tijdens een wiskundeles bleek dat de klassikale uitleg onvoldoende werd opgenomen. Ondanks extra individuele ondersteuning bleef de leerling de opdracht verkeerd uitvoeren en stopte uiteindelijk volledig met werken. Daarnaast was deze leerling erg gevoelig voor orde en structuur. Toen een bundel uit elkaar viel, bleef de leerling hierover piekeren, ook nadat alles opnieuw netjes geordend was. Hierdoor verdween de concentratie volledig. In gesprekken kwam de leerling vaak impulsief tussen en sprak erg snel vanuit enthousiasme.

Bij een tweede leerling uit het zesde leerjaar stond vooral impulsiviteit centraal. Deze leerling was sportief, gemotiveerd en dacht actief mee in de les, maar riep voortdurend antwoorden door de klas zonder zijn beurt af te wachten. Tijdens repetities voor de musical reageerde hij erg fel wanneer klasgenoten fouten maakten. Hij begon te roepen, werd boos en kon zichzelf moeilijk opnieuw kalmeren. Dit leidde regelmatig tot conflicten met klasgenoten, waarbij soms geduwd of gevochten werd. Daarnaast had deze leerling moeite met stilzitten, speelde voortdurend met materiaal op de bank en werkte opdrachten snel en oppervlakkig af.

Een derde leerling uit het vierde leerjaar liet vooral fysieke onrust zien. Hoewel deze leerling sociaal en zorgzaam was, had hij moeite om rustig te blijven zitten. Vooral na overgangsmomenten, zoals de speeltijd, bleef hij bewegen en praten met klasgenoten. Hoe langer de schooldag duurde, hoe sterker de bewegingsdrang werd, wat zichtbaar werd in voortdurend wiebelen op de stoel. Tijdens zelfstandig werk raakte hij snel afgeleid door klasgenoten die rondliepen of vragen stelden. Opvallend was wel dat deze leerling zelf goed kon aangeven wat hem hielp; wanneer het te druk werd, zette hij spontaan een koptelefoon op om zich beter af te schermen van prikkels.

De observaties tonen dus duidelijk dat ADHD een invloed heeft op zowel de leerprestaties als het algemeen welzijn van leerlingen. Concentratieproblemen zorgen ervoor dat instructies onvoldoende verwerkt worden en opdrachten foutief, slordig of onafgewerkt blijven. Daarnaast veroorzaken impulsiviteit, overprikkeling en emotieregulatieproblemen

regelmatig spanningen met klasgenoten en leerkrachten, wat het zelfvertrouwen van leerlingen onder druk zet. Vooral overgangsmomenten en situaties waarin structuur wegvalt, blijken extra moeilijk te verlopen.

Deze bevindingen worden sterk bevestigd in de bevragingen van onderwijsprofessionals (zie bijlage 8.6.). Leerkrachten geven aan dat ontwikkelingsstoornissen zoals ADHD frequent voorkomen binnen de lagere schoolcontext. Vrijwel elke klas telt volgens hen één tot twee leerlingen met een officiële diagnose, vaak aangevuld met leerlingen met gelijkaardige kenmerken zonder formele vaststelling. Concentratieproblemen en een moeilijke werkhouding worden door de respondenten omschreven als de eerste signalen die zichtbaar worden in de klas. Een leerkracht uit het eerste leerjaar beschreef bijvoorbeeld hoe een leerling voortdurend rechtstaat tijdens instructiemomenten, waardoor belangrijke uitleg gemist wordt.

Daarnaast merken leerkrachten op dat taken die langdurige aandacht of planning vereisen, zoals zelfstandig werk of schrijfopdrachten, vaak problematisch verlopen. Een leerkracht uit het tweede leerjaar gaf het voorbeeld van een leerling die aanvankelijk goed startte met een schrijfopdracht, maar na verloop van tijd volledig blokkeerde, omdat de "chaos in het hoofd" te groot werd. Ook het afraffelen van opdrachten kwam volgens verschillende respondenten vaak voor.

Verder blijkt uit de bevragingen dat ADHD een sterke impact heeft op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen. Omdat leerlingen vaak impulsief reageren, ongevraagd het woord nemen of moeite hebben met stilzitten, krijgen zij regelmatig corrigerende opmerkingen van zowel leerkrachten als klasgenoten. Volgens de respondenten tast dit hun zelfbeeld aan. Een leerkracht vertelde hoe een leerling zichtbaar verdrietig werd, omdat hij wel wilde meewerken, maar het gevoel had voortdurend te falen. Ook sociale conflicten blijken frequent voor te komen doordat impulsief gedrag door klasgenoten als storend ervaren wordt.

Uit de bevragingen blijkt bovendien dat vooral overgangsmomenten, speeltijden, sportactiviteiten en grote schoolactiviteiten voor extra moeilijkheden zorgen. Tijdens deze momenten valt de vaste structuur weg en neemt de hoeveelheid prikkels toe, waardoor leerlingen sneller overprikkeld raken of emotioneel onregelmatig.

Om leerlingen met ADHD te ondersteunen, worden reeds verschillende interventies toegepast. Zowel uit de observaties als uit de bevragingen blijkt dat hulpmiddelen zoals geluiddempende koptelefoons, friemelmateriaal, voetenelastieken en wiebelkussens helpen om meer rust en concentratie te creëren. Daarnaast bieden visuele dagplanningen, korte instructies en duidelijke structuur extra houvast. Leerkrachten geven ook aan dat fysieke nabijheid, zoals naast een leerling gaan zitten tijdens een toets, vaak positief werkt voor de concentratie. Collectieve motivatiesystemen blijken volgens verschillende respondenten beter te werken dan individuele beloningskaarten.

Tegelijk geven onderwijsprofessionals aan dat de huidige ondersteuning niet altijd voldoende haalbaar blijft binnen de klascontext. Individuele begeleiding vraagt veel tijd en energie, waardoor de ondersteuning van de rest van de klas onder druk komt te staan. Daarom klinkt er een duidelijke nood aan bijkomende, praktisch inzetbare hulpmiddelen en preventieve ondersteuning die leerkrachten helpen om sneller in te spelen op signalen van overprikkeling en concentratieverlies. Ook extra ontprikkelruimtes en bijkomende ondersteuning vanuit externe diensten worden als belangrijke noden benoemd.

De observaties en de bevragingen sluiten dus sterk op elkaar aan. Beide tonen dat ADHD een duidelijke invloed heeft op leerprestaties, concentratievermogen, sociale relaties en algemeen welzijn. Tegelijk benadrukken ze het belang van structuur, rust, voorspelbaarheid en toegankelijke ondersteuning binnen de klaspraktijk.

3.2. Onderzoeksresultaten ASS

Uit de observaties van Jolien en Emma (zie bijlage 8.4.) bij leerlingen met kenmerken van ASS en leerlingen met een vastgestelde diagnose ASS, uitgevoerd tijdens klassituaties, zelfstandig werk, groepsactiviteiten en overgangsmomenten, komt een duidelijk beeld naar voren waarin zowel sterktes als moeilijkheden zichtbaar zijn. Vooral sociale interactie, flexibiliteit en prikkelverwerking blijken belangrijke aandachtspunten binnen het functioneren van deze leerlingen.

Bij een eerste leerling uit het tweede leerjaar viel vooral de communicatie op. De leerling sprak op een monotone, robotachtige manier en vermeed bijna voortdurend oogcontact. Omdat thuis Engels gesproken wordt, verliep het uitdrukken in het Nederlands soms moeilijk, wat voor frustraties zorgde wanneer klasgenoten of leerkrachten de leerling niet begrepen. Hoewel de leerling graag contact wilde maken, liep dit sociaal moeilijk. Op de speelplaats liep de leerling vaak alleen rond, tenzij een leerkracht actief hielp om aansluiting te vinden bij andere kinderen. Tijdens spelmomenten ontstonden problemen wanneer activiteiten anders verliepen dan verwacht; dan reageerde de leerling boos en begon hard te huilen.

Bij een tweede leerling uit het zesde leerjaar kwamen vooral de sterke interesses en de behoefte aan voorspelbaarheid naar voren. Deze leerling beschikte over een uitzonderlijk geheugen voor onderwerpen zoals geschiedenis en dieren en kon zich volledig verdiepen in thema's die hem interesseerden. Tegelijk trok hij zich sociaal sterk terug en leefde vaak in zijn eigen wereld. Toen een andere leerkracht voor de klas stond, had hij veel tijd nodig om zich aan de verandering aan te passen. Ook tijdens bosklassen trok hij zich regelmatig terug op zijn kamer wanneer de sociale en prikkelrijke omgeving te belastend werd. Wel bleek dat een duidelijke planning vooraf hem zichtbaar meer rust gaf en ervoor zorgde dat hij gaandeweg beter kon deelnemen aan de activiteiten.

Een derde leerling uit het vierde leerjaar liet zien dat ASS zich niet altijd op dezelfde manier uit. Deze leerling lag goed in de groep en had verschillende vrienden, maar bleef eerder afwachtend in sociale situaties en nam weinig spontaan initiatief. Daarnaast had hij nood aan ondersteuning bij taal en spelling en kampte hij met motorische moeilijkheden, waardoor schrijven en knippen moeizaam verliepen. Opvallend was dat hij regelmatig op zijn vingers of op materiaal beet, vooral vlak voor overgangsmomenten zoals de speeltijd. Dit gedrag leek een manier om spanning en prikkels zelfstandig te reguleren.

De observaties tonen dat ASS een duidelijke invloed heeft op zowel het leerproces als het algemeen welzijn van leerlingen. Moeilijkheden met sociale communicatie, flexibiliteit en prikkelverwerking zorgen ervoor dat leerlingen zich vaak onzeker of onbegrepen voelen. Daarnaast veroorzaken veranderingen in structuur of onverwachte situaties veel spanning, wat soms leidt tot huilbuien, terugtrekgedrag of boosheid. Ook op schoolse taken hebben deze kenmerken een impact, bijvoorbeeld wanneer leerlingen moeite hebben met planning, taalverwerking of langdurige concentratie.

De bevragingen bij onderwijsprofessionals bevestigen deze observaties sterk (zie bijlage 8.6.). Leerkrachten geven aan dat ASS regelmatig voorkomt binnen de lagere

schoolcontext en dat zij vaak meerdere leerlingen met ASS of duidelijke ASS-kenmerken begeleiden. Volgens de respondenten hebben leerlingen met ASS vooral moeite met het verwerken van instructies en het omgaan met veranderingen. Taal wordt vaak erg letterlijk geïnterpreteerd, waardoor abstracte of meervoudige opdrachten voor verwarring zorgen. Een leerkracht uit het zesde leerjaar beschreef hoe een leerling volledig blokkeerde wanneer een oefening op een andere manier moest worden opgelost dan hij vooraf in gedachten had.

Daarnaast geven leerkrachten aan dat taken die planning en organisatie vereisen, zoals zelfstandig werk of hoekenwerk, vaak moeilijk verlopen. Leerlingen weten niet goed wat eerst of daarna moet gebeuren, waardoor zij afhaken of in discussie gaan. Ook onverwachte veranderingen, zoals een vervangleerkracht of een aangepaste planning, veroorzaken volgens de respondenten veel stress en cognitieve blokkades.

Op sociaal-emotioneel vlak merken onderwijsprofessionals dat leerlingen met ASS zich vaak anders of onbegrepen voelen. Sociale signalen correct interpreteren en emoties van anderen begrijpen, blijkt voor veel leerlingen moeilijk. Een leerkracht vertelde over een leerling die bij de start van het schooljaar volledig in zichzelf gekeerd was en alleen speelde op de speelplaats. Daarnaast geven respondenten aan dat overprikkeling zich vaak opstapelt tot intense emotionele reacties zoals huilbuien, woede-uitbarstingen of het plots verlaten van de klas. Vooral drukke en ongestructureerde momenten, zoals speeltijden, turnlessen of schoolfeesten, worden als bijzonder belastend omschreven.

Om leerlingen met ASS te ondersteunen, zetten scholen sterk in op structuur en voorspelbaarheid. Zowel uit de observaties als uit de bevestigingen blijkt dat visuele dagplanningen, pictogrammen, stappenplannen en het vooraf aankondigen van veranderingen veel rust brengen. Daarnaast worden geluiddempende koptelefoons, ont prikkelmaterialen en rustige werkplekken gebruikt om overbelasting te verminderen. Korte, concrete opdrachten helpen leerlingen om overzicht te bewaren en beter tot leren te komen.

Toch geven onderwijsprofessionals aan dat de huidige ondersteuning vaak nog te reactief is. Veel maatregelen worden pas ingezet wanneer een leerling reeds overprikkeld of emotioneel ontregeld is. Daarom klinkt er een sterke nood aan meer preventieve hulpmiddelen en praktische strategieën waarmee leerkrachten signalen van spanning vroeger kunnen herkennen en sneller ondersteuning kunnen bieden. Ook extra ondersteuning vanuit externe diensten en bijkomende ont prikkelruimtes binnen de school worden als belangrijke noden benoemd.

De observaties en de bevestigingen vullen elkaar duidelijk aan en bevestigen hetzelfde beeld. Beide tonen dat ASS een sterke invloed heeft op leerprestaties, sociale relaties, emotieregulatie en algemeen welzijn. Tegelijk benadrukken ze het belang van structuur, voorspelbaarheid, rust en toegankelijke ondersteuning binnen de dagelijkse klaspraktijk.

4. Ontwerp en evaluatie van het ontwerp

4.1. Ontwerpeisen en verantwoording

- Ontwerpeis 1: De interventie moet een proactief en preventief karakter hebben.
  - Verantwoording: Uit de online bevestigingen van de leerkrachten blijkt dat de huidige ondersteuningsmaatregelen in de praktijk vaak reactief van aard zijn (pas optreden als het al misgaat). Leerkrachten signaleren een sterke behoefte aan een preventieve aanpak om overprikkeling, spanning en emotionele uitbarstingen, zoals huilbuien of boosheid, te signaleren en te voorkomen voordat ze escaleren.
- Ontwerpeis 2: De interventie biedt een flexibele keuze tussen actieve beweging en gerichte rust.
  - Verantwoording: Praktijkobservaties tonen aan dat de behoeften van de leerlingen gedurende de dag sterk variëren. Leerlingen met (kenmerken van) ADHD hebben vaak behoefte aan fysieke beweging om onrust te kanaliseren en de concentratie te herstellen (Horeweg, 2025). Leerlingen met (kenmerken van) ASS hebben daarentegen sneller nood aan structuur en sensorische rust om overprikkeling te voorkomen. De interventie moet daarom fungeren als een flexibel keuzemenu. Dit stelt de leerkracht in staat om, op basis van actuele signalen in de groep, direct te schakelen tussen een actie- of rustmoment, zonder dat dit voor extra onrust zorgt.
- Ontwerpeis 3: De interventie moet een duidelijke, voorspelbare structuur en visuele ondersteuning bieden.
  - Verantwoording: Uit zowel de literatuur (Oudervereniging Balans, 2024) als de praktijkobservaties blijkt dat leerlingen met ASS een grote nood hebben aan voorspelbaarheid en structuur. Wanneer opdrachten te complex of uitsluitend verbaal worden aangeboden, lopen deze leerlingen het risico om instructies te letterlijk te interpreteren, wat kan leiden tot misverstanden en acute stress. Door de interventie systematisch op te bouwen en visueel te ondersteunen, bijvoorbeeld met pictogrammen of stappenplannen, behouden zij het overzicht. Dit biedt de nodige cognitieve rust en voorkomt dat zij vroegtijdig afhaken tijdens de activiteit.
- Ontwerpeis 4: De interventie moet gericht zijn op het verminderen van mentale druk en het bevorderen van emotieregulatie.
  - Verantwoording: Tijdens de bevestigingen gaven leerkrachten aan dat leerlingen met ADHD letterlijk verwoorden dat het "druk is in hun hoofd", wat leidt tot een verminderd zelfvertrouwen. Daarnaast laten de observaties van zowel leerlingen met ADHD als ASS zien dat frustraties of overprikkeling snel omslaan in conflicten, huilbuien of terugtrekgedrag. De literatuur (Mieras, 2024) wijst uit dat creatieve en kunstzinnige activiteiten (zoals drama, muziek of verbeelding) bijdragen aan zelfsturing, metacognitieve vaardigheden en het constructief uiten van emoties.
- Ontwerpeis 5: De interventie moet differentieerbaar en klassikaal inzetbaar zijn.

- Verantwoording: Om stigmatisering van leerlingen met ADHD of ASS te voorkomen, wordt de interventie klassikaal aangeboden aan de volledige klasgroep. Dit creëert een inclusieve leeromgeving binnen de brede basiszorg. Tegelijkertijd laat de analyse van de minimumdoelen 'leren leren' zien dat de lat voor zelfregulatie flink omhooggaat tussen het vierde en zesde leerjaar. Waar in het vierde leerjaar de focus nog ligt op het organiseren van de werkplek en het uiten van frustraties (minimumdoelen 9.2.3; 9.3.2; 9.3.4), wordt in het zesde leerjaar al echt doelgericht plannen en doorzettingsvermogen verwacht (minimumdoelen 9.2.6; 9.3.3; 9.3.5). De opdrachten binnen de interventie moeten daarom flexibel genoeg zijn om mee te groeien met deze stijgende onderwijsverwachtingen per leerjaar.
- Ontwerpeis 6: De interventie moet kort, laagdrempelig en onmiddellijk inzetbaar zijn in de klaspraktijk.
  - Verantwoording: Uit de bevragingen blijkt dat leerkrachten een hoge werkdruk ervaren en nood hebben aan concrete, haalbare tools die weinig voorbereidingstijd vragen. De interventie mag het reguliere lesverloop niet overmatig onderbreken, maar mag slechts een tijdsduur van enkele minuten hebben, om organisatorisch haalbaar te blijven op lange termijn.

4.2. Het ontwerp

Vanuit de literatuurstudie, de observaties in de stageklassen en de afgenomen bevragingen bij onderwijsprofessionals werd duidelijk dat leerlingen met ontwikkelingsstoornissen zoals ADHD en ASS nood hebben aan meer doelgerichte ondersteuning binnen de klaspraktijk. Zowel de onderzoeksresultaten als de praktijkervaringen tonen aan dat concentratieproblemen, overprikkeling, emotieregulatie en moeilijkheden met zelfsturing een grote invloed hebben op het leerproces en het algemeen welzijn van deze leerlingen. Hoewel reeds verschillende ondersteuningsmaatregelen worden toegepast, blijkt uit de resultaten dat deze ondersteuning vaak reactief is en niet altijd voldoende afgestemd wordt op de concrete noden van leerlingen.

Vanuit deze vaststellingen werd de educatieve tool *Painted Pause* ontwikkeld. Deze interventie combineert kunstbeleving met korte actie- en rustmomenten en heeft als doel leerlingen te ondersteunen in hun concentratie, zelfregulatie en algemeen welzijn binnen de klascontext. Het is een educatieve tool die ontwikkeld werd voor leerlingen van het lager onderwijs, met bijzondere aandacht voor leerlingen met ADHD en/of ASS. Het ontwerp van de tool is gebaseerd op de bevindingen uit de literatuurstudie, de observaties, de bevragingen en de geformuleerde ontwerpeisen.

Uit zowel de observaties als de bevragingen bleek dat leerlingen met ADHD en ASS nood hebben aan een meer preventieve vorm van ondersteuning. Leerkrachten gaven aan dat huidige maatregelen vaak pas worden ingezet wanneer leerlingen reeds overprikkeld of emotioneel onregelmatig zijn. Daarom werd *Painted Pause* ontwikkeld als een korte, onmiddellijk inzetbare tool die reeds gebruikt kan worden bij de eerste signalen van onrust, spanning of concentratieverlies. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de eerste ontwerpeisen, namelijk het proactieve en preventieve karakter van de interventie.

Daarnaast werd tijdens de observaties duidelijk dat de ondersteuningsnoden van leerlingen sterk verschillen. Leerlingen met ADHD vertoonden vooral nood aan beweging en ontlading, terwijl leerlingen met ASS sneller behoefte hadden aan rust, structuur en

voorspelbaarheid. Daarom start de tool telkens met een keuze tussen 'actie' en 'rust'. Deze opbouw sluit aan bij de tweede ontwerpeis, waarbij de interventie flexibel moet kunnen inspelen op zowel nood aan beweging als nood aan rust. De leerling die op dat moment nood heeft aan ondersteuning, gaat naar het (digi)bord en geeft als het ware een digitale 'high-five' aan één van beide handjes. Deze keuzevrijheid maakt het mogelijk om flexibel in te spelen op de noden van de leerling. Deze aanpak sluit aan bij de literatuur. Horeweg (2025) benadrukt dat leerlingen met ADHD baat hebben bij korte bewegingsmomenten om spanning te reguleren en hun aandacht opnieuw te richten. Voor leerlingen met ASS wijzen Horeweg (2024) en Frederix (2020) op het belang van rust, voorspelbaarheid en het beperken van prikkels.

Na deze keuze komt de leerling terecht in een digitale galerij met verschillende schilderijen. Elk schilderij wordt weergegeven met titel, kunstenaar en jaartal. De leerling kiest vervolgens een kunstwerk dat hem of haar aanspreekt. Kunst vormt bewust het vertrekpunt van de interventie, aangezien uit de literatuurstudie bleek dat creatieve en kunstzinnige activiteiten bijdragen aan zelfsturing, metacognitieve vaardigheden en sociaal-emotioneel functioneren (Mieras, 2024).

De tool is opgebouwd volgens een vaste structuur: keuze tussen actie of rust, keuze van een schilderij, korte kijkvragen of een raadsel en vervolgens een bewegingstussendoortje. Hiermee wordt voldaan aan de derde ontwerpeis, namelijk het bieden van een duidelijke, voorspelbare structuur en visuele ondersteuning. Deze voorspelbaarheid biedt cognitieve rust en ondersteunt leerlingen die nood hebben aan structuur en visuele ondersteuning. Uit de observaties bleek namelijk dat leerlingen met ASS sneller vastlopen wanneer instructies uitsluitend verbaal worden aangeboden of wanneer situaties onverwacht veranderen. Ook uit de bevestigingen kwam naar voren dat visuele hulpmiddelen zoals pictogrammen, stappenplannen en vaste routines sterk ondersteunend werken. Volgens Oudervereniging Balans (2024) hebben leerlingen met ASS nood aan duidelijke visuele ondersteuning en overzichtelijke stappen om informatie beter te verwerken.

Bij elk schilderij horen één of twee kijkvragen of een kort raadsel. Deze vragen helpen leerlingen om hun aandacht bewust te richten en stimuleren observatie en betrokkenheid. Vervolgens wordt een bewegingstussendoortje uitgevoerd dat inhoudelijk aansluit bij het gekozen schilderij. De activiteiten richten zich op vaardigheden zoals concentratie, impulscontrole, emotieregulatie, samenwerking en zelfsturing.

Een voorbeeld hiervan is 'De Gekke Knieën', gekoppeld aan een schilderij van Keith Haring. Tijdens deze activiteit noemt de leerkracht verschillende manieren waarop leerlingen hun knieën moeten bewegen, zoals "wijdbeens" of "stijve knieën", waarna de leerlingen deze bewegingen uitvoeren op muziek. Deze activiteit vraagt gerichte aandacht, impulscontrole en lichaamsbewustzijn. De werkvorm is gebaseerd op de Sherborne-bewegingspedagogiek (2012), die volgens de literatuur positief inspeelt op cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling.

De keuze voor deze activiteiten sluit aan bij de observaties en bevestigingen, waarin duidelijk naar voren kwam dat leerlingen met ADHD vaak aangeven dat het "druk is in hun hoofd", terwijl leerlingen met ASS sneller overprikkeld raken tijdens drukke of onvoorspelbare momenten. Door beweging, muziek, creativiteit en gerichte aandacht te combineren, wil *Painted Pause* spanning preventief helpen reguleren. Dit sluit aan bij de vierde ontwerpeis, waarbij het verminderen van mentale druk en het bevorderen van

emotieregulatie centraal staan. Volgens Mieras (2024) dragen creatieve activiteiten zoals muziek, drama en beweging bij aan zelfsturing en het constructief omgaan met emoties.

Daarnaast worden bij elk tussendoortje expliciet de doelen weergegeven waaraan gewerkt wordt, zoals plannen, samenwerken, concentreren en omgaan met frustraties. Hierdoor worden de bewegingsmomenten doelgericht gekoppeld aan vaardigheden waarmee leerlingen met ADHD en ASS vaak moeilijkheden ervaren. Dit sluit aan bij Kates en LaFreniere (2025), die benadrukken dat goed gekozen schoolinterventies een positieve invloed hebben op taakgerichtheid, executieve functies en sociaal-emotioneel functioneren.

Er werd ook differentiatie voorzien tussen het vierde leerjaar, namelijk jongere leerlingen, en het zesde leerjaar, namelijk oudere leerlingen. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de vijfde ontwerpeis, waarbij de interventie differentieerbaar en klassikaal inzetbaar moet zijn. Deze keuze ontstond vanuit de analyse van de minimumdoelen rond 'leren leren' en 'leerondersteunende vaardigheden'. Jongere leerlingen krijgen eenvoudigere opdrachten, terwijl oudere leerlingen extra uitdaging krijgen op vlak van samenwerking, planning en concentratie.

Hoewel *Painted Pause* ontwikkeld werd vanuit de ondersteuningsnoden van leerlingen met ADHD en ASS, wordt de tool bewust klassikaal aangeboden binnen de brede basiszorg. Uit de bevestigingen bleek namelijk dat onderwijsprofessionals belang hechten aan inclusieve ondersteuning waarbij leerlingen niet gestigmatiseerd worden. Bovendien toonden de observaties aan dat ook leerlingen zonder ontwikkelingsstoornis baat hebben bij korte rust- en bewegingsmomenten tijdens lange instructies of drukke schooldagen.

Tot slot werd sterk rekening gehouden met de praktische haalbaarheid voor leerkrachten. Uit de bevestigingen kwam duidelijk naar voren dat leerkrachten nood hebben aan concrete hulpmiddelen die weinig voorbereiding vragen en onmiddellijk inzetbaar zijn binnen een drukke klascontext. Daarom duren de activiteiten slechts enkele minuten, vereisen ze weinig materiaal en kunnen ze eenvoudig geïntegreerd worden tijdens overgangsmomenten of periodes van concentratieverlies. Hiermee wordt voldaan aan de zesde ontwerpeis, waarbij een laagdrempelige en onmiddellijk inzetbare interventie centraal staat.

4.3. Evaluatie van het ontwerp

De ontwikkelde tool *Painted Pause* werd voor het eerst uitgetest tijdens onze stageperiode van 24 maart 2026 tot en met 30 maart 2026. De tool werd door Emma ingezet in het zesde leerjaar B van basisschool Sint-Gorik te Haaltert en door Jolien in het zesde leerjaar A van SJC Capucienen te Aalst. Binnen de klascontext van het zesde leerjaar B in Sint-Gorik bevond zich één leerling met een diagnose van ADHD, één leerling met een vermoeden van ADHD, één leerling met een diagnose van ASS en één leerling met een vermoeden van ASS. In het zesde leerjaar A van SJC Capucienen waren er geen leerlingen met een officieel vastgestelde diagnose van ADHD of ASS. Wel waren er enkele leerlingen waarbij er een vermoeden was dat ze één van beide ontwikkelingsstoornissen hadden.

Tijdens het uittesten van de tool, die gericht is op het bevorderen van het concentratievermogen en het algemeen welzijn van leerlingen met ADHD en ASS, merkten we in beide klascontexten een positieve eerste reactie op. De leerlingen ervoeren de vormgeving en opbouw van de tool als vernieuwend en aantrekkelijk. De eerste uitvoering verliep in beide klassen vlot.

Bij de uitvoering van de tool kregen voornamelijk leerlingen met een diagnose of vermoeden van ADHD of ASS de kans om naar het digibord te komen en een rust- of actietussendoortje te kiezen. Deze keuze werd bewust gemaakt, aangezien de tool in de eerste plaats ontwikkeld werd met het oog op deze doelgroep. Tegelijkertijd werd er zorgvuldig over gewaakt dat deze leerlingen niet voortdurend of zichtbaar werden aangeduid op basis van hun ontwikkelingsstoornis. Om stigmatisering of het gevoel van afzondering te voorkomen, kregen ook andere leerlingen regelmatig de mogelijkheid om deze rol op te nemen. Deze inclusieve aanpak werd vooraf bewust overwogen en afgestemd, zodat de tool enerzijds de beoogde doelgroep kon ondersteunen en anderzijds op een natuurlijke manier geïntegreerd bleef binnen de volledige klasgroep.

Vervolgens kon de leerling door de schilderijengalerij scrollen en een schilderij selecteren. Bij elk gekozen kunstwerk werden enkele kijkvragen aangeboden. Deze vragen stimuleerden een kort klassikaal gesprek en hielpen de leerlingen om zich bewust te verdiepen in het kunstwerk. Aansluitend werd het geselecteerde bewegingstussendoortje uitgevoerd.

Tijdens deze eerste testperiode werden reeds verschillende positieve effecten van de tool waargenomen. Bij leerlingen met een diagnose of vermoeden van ADHD of ASS merkten we dat zij na het uitvoeren van een tussendoortje rustiger en meer gefocust aan het daaropvolgende werkmoment begonnen. De combinatie van kunstbeleving aan de hand van kijkvragen en een doelgericht bewegingstussendoortje leek hen te ondersteunen in het reguleren van hun aandacht en energie. Hierdoor konden zij zich nadien beter concentreren op de lesactiviteiten.

Ook bij de overige leerlingen werden positieve effecten vastgesteld. De activiteit zorgde voor een aangename onderbreking van het lesgebeuren, verhoogde de betrokkenheid van de leerlingen en droeg bij aan een positieve klassfeer. Bovendien merkten we dat de leerlingen enthousiast deelnamen aan de gesprekken rond de kunstwerken en gemotiveerd waren om de tussendoortjes uit te voeren. Dit had een gunstige invloed op het algemeen welzijn van de klasgroep en zorgde ervoor dat de leerlingen met hernieuwde aandacht aan het verdere lesverloop konden deelnemen.

Uit deze eerste testperiode konden we concluderen dat de tool over het algemeen positief werd ontvangen en vlot inzetbaar was binnen de klaspraktijk. Daarnaast kwamen enkele aandachtspunten naar voren. Zo bleek dat de differentiatie bij bepaalde tussendoortjes nog duidelijker afgestemd kon worden op de leeftijd van de leerlingen. Hoewel er reeds varianten voorzien waren voor jongere en oudere leerlingen, waren deze niet altijd voldoende zichtbaar of uitgebreid uitgewerkt.

Hierdoor werden de differentiatiemogelijkheden verder aangevuld en concreter beschreven. Daarnaast werden kleurcodes toegevoegd om het onderscheid tussen de verschillende leeftijdsgroepen sneller herkenbaar te maken. Op die manier blijft dezelfde activiteit bruikbaar voor verschillende leeftijden, maar kan deze aangepast worden aan het niveau van de leerlingen. Daarnaast bleek uit de eerste testfase dat muziek nog sterker geïntegreerd kon worden binnen het ontwerp. Aangezien ons ontwerp gericht is op beweging en muziek in de klas, hebben we bij verschillende activiteiten extra muziekfragmenten toegevoegd. Hierdoor kunnen de tussendoortjes op muziek uitgevoerd worden, wat de betrokkenheid en motivatie van de leerlingen verhoogt. Vervolgens werd de geoptimaliseerde versie van de tool opnieuw uitgetest tijdens een tweede testperiode.

De tweede testperiode vond plaats van 7 mei 2026 tot en met 29 mei 2026. De tool werd ingezet in het vierde leerjaar B van de basisschool Sint-Gorik te Haaltert en in het derde leerjaar A van SJC Capucienen te Aalst. Binnen de klascontext van het vierde leerjaar B in Sint-Gorik bevond zich één leerling met een diagnose van ADHD, twee leerlingen met een vermoeden van ADHD en één leerling met een diagnose van ASS. In het derde leerjaar A van SJC Capucienen waren er geen leerlingen met een officieel vastgestelde diagnose van ADHD of ASS. Wel waren er enkele leerlingen waarbij er een vermoeden was dat ze één van beide ontwikkelingsstoornissen hadden.

Ook tijdens deze tweede testperiode konden we vaststellen dat *Painted Pause* een positief effect had op zowel het concentratievermogen als het algemeen welzijn van de leerlingen. Deze positieve effecten waren niet alleen merkbaar bij leerlingen met een diagnose of vermoeden van ADHD of ASS. Daarnaast werden de positieve resultaten uit de eerste testperiode, die plaatsvond in de derde graad van het lager onderwijs, bevestigd tijdens de tweede testperiode in de tweede graad. Dit suggereert dat de tool ook binnen verschillende leeftijdscategorieën effectief kan bijdragen aan het concentratievermogen en het algemeen welzijn van leerlingen. Het preventief inzetten van de tool bleek leerlingen te ondersteunen in het reguleren van hun aandacht en energie, waardoor zij nadien gericht en meer gefocust aan de slag konden gaan tijdens het daaropvolgende werkmoment.

Daarnaast werd opnieuw vastgesteld dat de tool een gunstige invloed had op de volledige klasgroep. Naast een verhoogde concentratie droeg de activiteit bij aan een aangename klassfeer en een groter algemeen welzijn bij de leerlingen. De combinatie van kunstbeleving aan de hand van kijkvragen en beweging zorgde voor een rustmoment binnen de lesdag en creëerde een positieve dynamiek in de klas. Tijdens deze tweede testperiode merkten we wel op dat leerlingen uit de tweede graad soms moeite hadden om correct in te schatten of zij op dat moment nood hadden aan een rust- of actietussendoortje. Hierdoor was het af en toe nodig om hen hierin extra te begeleiden. Ondanks deze bijkomende ondersteuning verliep het gebruik van de tool vlot en konden de leerlingen de verschillende onderdelen van de tool goed doorlopen.

Om de betrouwbaarheid van ons onderzoek te verhogen, werd de tool daarnaast ook uitgetest door enkele (externe) onderwijsprofessionals. Zo werd *Painted Pause* onder meer ingezet door een leerkracht van het tweede leerjaar van VBS Sint-Gorik te Haaltert, een leerkracht van het tweede leerjaar van basisschool GBS De Toverlelie te Iddergem en een leerkracht van het zesde leerjaar van Sint-Jozefscollege basisschool Pontstraat te Aalst. Deze leerkrachten gaven eerder in onze bevraging aan dat zij binnen hun klascontext lesgeven aan leerlingen met ADHD en/of ASS. Via een online feedbackformulier, dat geïntegreerd was op de website van de tool, konden zij hun ervaringen en bevindingen delen.

De ontvangen feedback bevestigde de resultaten van onze eigen testperiodes. Volgens de deelnemende onderwijsprofessionals slaagt de tool erin om op een proactieve manier rust, concentratie en welzijn te bevorderen binnen een inclusieve klascontext. Daarbij wordt niet alleen rekening gehouden met de specifieke ondersteuningsnoden van leerlingen met ADHD en ASS, maar ook met de behoeften van de overige leerlingen in de klas. Eén van de leerkrachten gaf aan dat vooral de actieve opdrachten een positief effect hadden op de betrokkenheid, motivatie en concentratie van leerlingen, zowel met als zonder ADHD of ASS. Hoewel ook de rustgevendende activiteiten overwegend positief werden ontvangen, werden hierbij meer individuele verschillen waargenomen. Zo werd bijvoorbeeld bij enkele

leerlingen uit de gehele klascontext nervositeit en spanning opgemerkt tijdens het uitvoeren van een rustopdracht.

Daarnaast werd de tool omschreven als motiverend en goed afgestemd op de leefwereld van kinderen. Als mogelijke aanvulling werd voorgesteld om nog meer audiovisuele elementen, zoals afbeeldingen, filmpjes en geluidsfragmenten, te integreren. Verder werd de tool zeer positief beoordeeld op het vlak van creativiteit, innovatie, differentiatie en praktische toepasbaarheid binnen de klaspraktijk. De deelnemende onderwijsprofessionals gaven hiervoor de hoogst mogelijke score. Hierbij dient echter een belangrijke kanttekening gemaakt te worden. Aangezien de tool slechts door een beperkt aantal leerkrachten extern werd uitgetest, moeten deze resultaten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Verdere implementatie binnen een grotere en meer diverse groep onderwijsprofessionals zou bijkomende inzichten kunnen opleveren.

Hoewel de testresultaten overwegend positief waren, zien wij ook nog enkele mogelijkheden om de tool verder te optimaliseren. Zo zou er een duidelijke handleiding of geïntegreerde leidraad op de website kunnen worden toegevoegd. Momenteel wordt de nodige uitleg voornamelijk mondeling of digitaal verstrekt, maar een overzichtelijk stappenplan zou de toegankelijkheid en het gebruiksgemak voor nieuwe gebruikers verder kunnen verhogen.

Daarnaast erkennen wij dat elke klascontext uniek is en dat leerlingen op verschillende momenten uiteenlopende noden kunnen ervaren. Daarom zien wij mogelijkheden om in een volgende ontwikkelingsfase een extra optie binnen de tool te integreren, namelijk een zogenaamde *exit-optie*. Deze uitbreiding zou tegemoet kunnen komen aan situaties waarin een gekozen rust- of actietussendoortje niet aansluit bij de behoeften van een specifieke leerling. Zo kan het bijvoorbeeld voorkomen dat een leerling met ADHD nood heeft aan extra beweging, terwijl een leerling met ASS op datzelfde moment reeds overprikkeld is en eerder behoefte heeft aan afzondering en rust. Binnen een dergelijke exit-optie zou de leerling tijdelijk een alternatief traject kunnen volgen, los van de klasgroep. Via een aparte selectie van kunstwerken en bijhorende opdrachten kan de leerling zelfstandig aan de slag gaan in een rustige omgeving, terwijl de overige leerlingen deelnemen aan het gekozen rust- of actietussendoortje. Op die manier kan de tool nog beter inspelen op individuele verschillen en ondersteuningsnoden binnen een inclusieve klascontext.

Gekoppeld aan de onderzoeksvragen laten de testperiodes duidelijke resultaten zien. Bij leerlingen met ASS bleken zowel de rustgevende als de actieve tussendoortjes een positief effect te hebben. Hoewel de actiemomenten hielpen bij het reguleren van spanning en energie, waren de rusttussendoortjes in de meeste gevallen het meest effectief door de geboden structuur en prikkelreductie. Voor kinderen met ADHD zijn zowel rust- als actiemomenten effectief, respectievelijk voor het herstellen van de focus en het uiten van fysieke onrust. Leeftijd speelde hierin geen grote rol; jongere en oudere leerlingen behaalden door de ingebouwde differentiatie dezelfde doelen. Tot slot bleek de tool voor de hele klasgroep effectief: ook leerlingen zonder ontwikkelingsstoornis profiteerden van een hogere betrokkenheid en een betere concentratie.

5. Discussie

In dit praktijkgerichte onderzoek werd nagegaan welk effect structureel aangeboden bewegingsmomenten, geïntegreerd via kunst, hebben op het concentratievermogen en het algemeen welzijn van lagereschoolkinderen met ADHD en/of ASS. Op basis van de observaties, bevragingen en de evaluatie van de ontwikkelde tool *Painted Pause* kunnen verschillende conclusies worden getrokken. Tegelijk dienen enkele beperkingen van het onderzoek in rekening te worden gebracht en ontstaan er nieuwe vragen die aanleiding kunnen geven tot vervolgonderzoek.

5.1. Beperkingen van het onderzoek

Een eerste beperking betreft de omvang van de onderzoeksgroep. Hoewel de tool werd uitgetest in verschillende klascontexten en door enkele onderwijsprofessionals, bleef het aantal deelnemende leerlingen en leerkrachten beperkt. Hierdoor kunnen de resultaten niet zonder meer veralgemeend worden naar alle leerlingen met ADHD en ASS binnen het lager onderwijs. Elke klascontext is immers uniek en wordt beïnvloed door factoren zoals klasgrootte, kladynamiek, onderwijsstijl en individuele kenmerken van leerlingen.

Een tweede beperking heeft betrekking op de gekozen onderzoeksmethode. Oorspronkelijk was het de bedoeling om onderwijsprofessionals te bevragen aan de hand van semigestructureerde interviews. Omwille van praktische beperkingen en tijdsgebrek werd uiteindelijk gekozen voor een online vragenformulier. Deze keuze had als voordeel dat meer respondenten bereikt konden worden en dat de gegevens efficiënter verwerkt konden worden. Tegelijk ging hierdoor een zekere diepgang verloren. Bij interviews bestaat immers de mogelijkheid om door te vragen, antwoorden te verduidelijken en dieper in te gaan op interessante bevindingen. Hierdoor zouden mogelijk nog rijkere inzichten verkregen zijn over de ondersteuningsnoden van leerlingen met ADHD en ASS.

Daarnaast vond de evaluatie van de tool plaats binnen een relatief korte testperiode. Hoewel er tijdens beide testfases positieve effecten werden waargenomen op het concentratievermogen en het algemeen welzijn van leerlingen, kunnen op basis van dit onderzoek geen uitspraken worden gedaan over de effecten op langere termijn. Het blijft onduidelijk of de positieve effecten behouden blijven wanneer de tool gedurende een volledig schooljaar wordt ingezet. Bovendien kan het vernieuwende karakter van de tool hebben bijgedragen aan het enthousiasme van de leerlingen. Een langdurige implementatie zou moeten uitwijzen of dit positieve effect behouden blijft wanneer de nieuwigheid afneemt.

Ten slotte werd de effectiviteit van de tool voornamelijk geëvalueerd aan de hand van observaties en ervaringen van leerkrachten en onderzoekers. Hoewel deze kwalitatieve gegevens waardevolle inzichten opleveren, werden geen gestandaardiseerde meetinstrumenten gebruikt om veranderingen in concentratievermogen, welzijn of zelfregulatie objectief in kaart te brengen.

5.2. Vragen en discussiepunten

De resultaten sluiten grotendeels aan bij de literatuur. Leerlingen met ADHD ervaren vooral moeilijkheden met concentratie en impulscontrole, terwijl bij ASS vooral prikkelverwerking, flexibiliteit en sociale interactie op de voorgrond staan (Van De Voorde, 2020; Horeweg, 2024; 2025). Ook het belang van preventieve ondersteuning wordt bevestigd. In de praktijk blijkt ondersteuning vaak pas te starten wanneer moeilijkheden al zichtbaar zijn, terwijl de literatuur net het belang van een proactieve aanpak benadrukt (Horeweg, 2025).

Een eerste belangrijk discussiepunt is dat *Painted Pause* niet enkel effect lijkt te hebben op leerlingen met ADHD en ASS, maar op de volledige klasgroep. Dit roept de vraag op in welke mate dergelijke interventies nog als doelgroepgerichte ondersteuning moeten worden beschouwd of eerder als een breed preventief klasinstrument binnen de brede basiszorg.

Daarnaast blijkt uit de resultaten dat leerlingen sterk verschillen in hun noden op het moment zelf. Waar sommige leerlingen nood hebben aan beweging, hebben anderen net behoefte aan rust en prikkelreductie. Hoewel de tool hierop inspeelt via een keuze tussen actie en rust, blijft de vraag in welke mate leerlingen deze nood zelfstandig en correct kunnen inschatten, zeker bij jongere leerlingen. Tot slot blijft onduidelijk in welke mate de vastgestelde effecten op langere termijn behouden blijven. Aangezien de testperiodes relatief kort waren, kan niet uitgesloten worden dat het nieuwigheidseffect een rol speelde in de positieve reacties. Verder onderzoek is nodig om de duurzaamheid van de effecten te bevestigen.

5.3. Suggestie voor een vervolgonderzoek

Op basis van de resultaten van dit onderzoek kunnen verschillende pistes voor vervolgonderzoek worden geformuleerd. Een eerste aanbeveling is om de tool gedurende een langere periode en in meer diverse klascontexten uit te testen. De huidige testperiodes waren relatief kort, waardoor vooral uitspraken gedaan kunnen worden over de effecten op korte termijn. Een langdurige implementatie zou kunnen nagaan of de positieve effecten op concentratievermogen, zelfregulatie en algemeen welzijn ook op langere termijn behouden blijven.

Daarnaast is verder onderzoek naar de verschillende ondersteuningsnoden van leerlingen met ADHD en ASS aangewezen. Tijdens het uittesten werd vastgesteld dat leerlingen niet altijd nood hebben aan dezelfde vorm van ondersteuning. Waar sommige leerlingen vooral baat hadden bij een actietussendoortje, hadden anderen op hetzelfde moment eerder behoefte aan rust en ontprikkeling. Toekomstig onderzoek kan nagaan hoe dergelijke verschillen nog beter opgevangen kunnen worden binnen één inclusieve interventie.

Ook de voorgestelde exit-optie vormt een interessant onderwerp voor vervolgonderzoek. Deze uitbreiding werd tijdens de evaluatiefase naar voren geschoven als mogelijke oplossing voor situaties waarin een gekozen rust- of actietussendoortje niet aansluit bij de noden van alle leerlingen. Verder onderzoek kan nagaan of een afzonderlijk traject met kunstwerken en individuele opdrachten daadwerkelijk een meerwaarde biedt voor leerlingen die nood hebben aan extra rust of afzondering.

Ten slotte lijkt het zinvol om de tool op grotere schaal te laten uittesten door onderwijsprofessionals uit verschillende onderwijscontexten. Op die manier kan onderzocht worden in welke mate de positieve ervaringen uit dit onderzoek ook zichtbaar zijn in andere scholen, leerjaren en klasgroepen. Dit zou niet alleen de betrouwbaarheid van de resultaten vergroten, maar ook bijkomende inzichten kunnen opleveren over mogelijke optimalisaties van de tool.

5.4. Aanbevelingen voor de onderwijspraktijk

Op basis van de resultaten van dit onderzoek bevelen wij aan om binnen het lager onderwijs meer in te zetten op preventieve ondersteuning van leerlingen met ADHD en ASS. Het tijdig aanbieden van rust- en bewegingsmomenten kan bijdragen aan een betere concentratie, meer zelfregulatie en een groter algemeen welzijn. Daarnaast blijkt het

waardevol om dergelijke interventies inclusief aan te bieden: hoewel *Painted Pause* ontwikkeld werd voor leerlingen met ADHD en ASS, tonen de resultaten aan dat ook andere leerlingen er baat bij hebben.

Verder raden wij aan om bewegingsmomenten doelgericht in te zetten en te koppelen aan vaardigheden zoals concentratie, samenwerken, emotieregulatie en zelfsturing. Op die manier kunnen zij niet alleen het welzijn, maar ook het leerproces van leerlingen ondersteunen. Tot slot kan het integreren van kunst- en cultuurbeleving binnen dergelijke activiteiten een laagdrempelige en motiverende manier zijn om leerlingen actief te betrekken en hun ontwikkeling te stimuleren.

6. Conclusie

Dit ontwerponderzoek had als centrale onderzoeksvraag: *Wat is het effect van structureel aangeboden bewegingsmomenten die via kunst worden geïntegreerd op de aandacht en het algemeen welzijn van lagereschoolkinderen met ADHD en/of ASS?*

Op basis van de literatuurstudie, de observaties, de bevestigingen en de twee testperiodes van het ontwerp *Painted Pause* kan geconcludeerd worden dat structureel aangeboden bewegingsmomenten, geïntegreerd via kunst, een positief en merkbaar effect hebben op zowel de aandacht als het algemeen welzijn van leerlingen met ADHD en ASS, maar ook breder op de volledige klasgroep.

Uit de resultaten blijkt dat leerlingen met ADHD na het uitvoeren van de interventie vaker rustiger starten aan lesactiviteiten, beter kunnen focussen en minder snel overprikkeld raken. De combinatie van beweging, visuele keuze en kunstbeleving helpt om spanning te reguleren en impulsiviteit tijdelijk te verlagen. Bij leerlingen met ASS hadden zowel rustgevend als actieve tussendoortjes een positief effect. Hoewel de actieve momenten bijdroegen aan het reguleren van spanning en energie, bleken de rusttussendoortjes in de meeste gevallen het meest effectief, voornamelijk door de geboden structuur en prikkelreductie.

Daarnaast tonen de observaties en bevestigingen aan dat het effect niet beperkt blijft tot de doelgroep, maar ook een positieve invloed heeft op de klasgroep in zijn geheel. De interventie draagt bij aan een rustiger klasklimaat, een verhoogde betrokkenheid van leerlingen en een positieve klassfeer, waarbij de actieve bewegingstussendoortjes het sterkste effect lijken te hebben. Dit wijst erop dat het ontwerp niet enkel als individuele ondersteuning functioneert, maar ook als een vorm van brede preventieve klasinterventie.

Wat betreft de bijdrage aan het oplossen van het praktijkprobleem kan gesteld worden dat *Painted Pause* een duidelijke meerwaarde biedt als preventieve en structurele aanpak van concentratie- en regulatieproblemen in de klas. Het ontwerp speelt in op de vastgestelde nood aan meer doelgerichte, proactieve ondersteuning en vermindert de afhankelijkheid van louter reactieve interventies. Door de korte, laagdrempelige en visueel ondersteunde opbouw is de tool bovendien haalbaar binnen de klaspraktijk en kan ze vlot geïntegreerd worden in het lesverloop.

Tegelijkertijd blijkt uit het onderzoek dat het praktijkprobleem niet volledig is opgelost. De effecten zijn vooral zichtbaar op korte termijn en werden vastgesteld binnen beperkte testperiodes en een relatief kleine onderzoeksgroep. Hierdoor kan nog niet met zekerheid worden gesteld dat de positieve effecten blijvend zijn op lange termijn of in alle onderwijscontexten bruikbaar zijn. Ook blijft de mate waarin leerlingen zelfstandig hun behoefte aan rust of actie correct kunnen inschatten een aandachtspunt.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat het onderzoek aantoont dat bewegingsmomenten, wanneer ze bewust, gestructureerd en via kunst worden geïntegreerd, een waardevolle bijdrage leveren aan het verbeteren van aandacht en welzijn bij leerlingen met ADHD en ASS. Het ontwerp *Painted Pause* biedt hiermee een veelbelovende en praktijkgerichte aanpak binnen de brede basiszorg, die het klasfunctioneren merkbaar ondersteunt en het praktijkprobleem gedeeltelijk helpt verminderen, maar verdere verfijning en langdurige evaluatie blijven noodzakelijk om de impact volledig te kunnen onderbouwen.

7. Bronnenlijst

- Centrum voor ontwikkelingsstoornissen. (2024, 18 oktober). *Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)*. UZA.be. Geraadpleegd op 3 december 2025, van <https://www.uza.be/nl/zorgaanbod/attention-deficit-hyperactivity-disorder-adhd#cb--17283>
- Centrum voor ontwikkelingsstoornissen. (2024, 18 oktober). Autismespectrumstoornis (ASS). UZA.be. Geraadpleegd op 3 december 2025, van <https://www.uza.be/nl/zorgaanbod/autismespectrumstoornis-ass#:~:text=ASS%20is%20een%20neurobiologische%20ontwikkelingsstoornis,niets%20te%20maken%20met%20opvoeding>.
- Cilissen, B., Houben, E., Roman, P., & Smets, T. (2024). Brede basiszorg opzetten om de mentale weerbaarheid van alle leerlingen te verhogen (viio 3 Tongeren) [Masterproef, Universiteit Hasselt]. Document Server UHasselt. Geraadpleegd op 31 mei 2026, van <http://hdl.handle.net/1942/43799>
- Daens, J., Missinne, T., Bontinck, I., Jamin, B., Goethals, V., & Renterghem, M. (2012). *Sherborne Bewegingspedagogiek: Ontwikkelingsstimulerend bewegen*. Sint-Niklaas: Uitgeverij Abimo.
- De Bildt, A., Servatius-Oosterling, I., de Jonge, M. (2021). *Autisme bij kinderen: Signalering, diagnostiek en behandeling*. Houten: Bohn stafleu van Loghum.
- Dennison, P. E., & Dennison, G. E. (2014). *Handboek Brain Gym: nieuwe uitgebreide handleiding bij Brain Gym-oefeningen, energetische oefeningen voor kinderen met leerproblemen*. RE Katwijk: Uitgeverij Panta Rhei.
- Ehlers, S., Gillberg, C., & Wing, L. (1999). A screening questionnaire for Asperger syndrome and other high-functioning autism spectrum disorders in school-age children. *Journal of autism and developmental disorders*, 29(2), 129-141.
- Frederix, S. (2020, 14 oktober). *Autismevriendelijke klas: goed voor alle leerlingen*. Klasse.be. Geraadpleegd op 10 december 2025, van <https://www.klasse.be/219657/tips-autisme-autismevriendelijke-klas/>
- Fuchs, D., & Fuchs, L. S. (1994). *Inclusive schools movement and the radicalization of special education reform*. *Exceptional Children*, 60(4), 294-309. <https://doi.org/10.1177/001440299406000402>
- Heijdanus-de Boer, E., van Nunen, A., Hueskens, R., Verhallen, P., & Valenkamp, M. (2019). *Dans: praktisch handboek voor het basisonderwijs* (2e druk). AH Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Hillebrandt, G., & Maes, S. (2013). *Halt! Even ademen: Yoga- en meditatieoefeningen in en buiten de school*. Sint-Niklaas: Abimo Uitgeverij.
- Horeweg, A. (2024). *Gedragsproblemen in de klas: Basiswerk voor preventief werken met jongeren*. Tiel: Uitgeverij Lannoo.
- Horeweg, A. (2024, 9 april). ASS: Autisme Spectrum Stoornis. Tips voor de leerkracht. Wij-leren.nl. Geraadpleegd op 10 december 2025, van <https://wij-leren.nl/autisme-ass-tips.php>
- Horeweg, A. (2025, 10 augustus). *Attention Deficit Hyperactivity Disorder of ADHD*. Gedragsproblemenindeklas.nl. Geraadpleegd op 10 december 2025, van <https://gedragsproblemenindeklas.nl/gedrags-en-ontwikkelingsstoornissen/adhd/>
- Huis voor beweging. (2019). *BRES spelenboek: Megaveel uitdagende en speelse beweegactiviteiten*. Antwerpen: Uitgeverij Kosmos.

- Kates, M., LaFreniere, L. (2025, 16 september). *Schoolgebaseerde interventies voor aandachtstekort-/hyperactiviteitsstoornis (ADHD) in het voortgezet onderwijs: een literatuuroverzicht*. Education sciences. MDPI.com. Geraadpleegd op 3 december 2025, van <https://www.mdpi.com/2227-7102/15/9/1225>
- Luijkx, J. (2006). Executief functioneren: Vergelijkingen tussen ASS, ADHD en een gecombineerd beeld van beide. *Signaal* 55, 18-32. Geraadpleegd op 22 december 2025, van https://modulas.signet.be/uploads/artikels_signaal/signaal_55_2006_executief_functioneren.pdf
- Malfait, C. (2024). *Groeien in executieve functies. Hoe? Zo!: De basis voor zelfsturing en leren leren*. Praktijkboek voor het Basisonderwijs. Tielt: Uitgeverij LannooCampus.
- Mieras, M. (2024). *Hoopvol onderwijs: hoe kunst gelijke kansen schept*. Meermuziekindex.nl. Geraadpleegd op 22 december 2025, van <https://www.meermuziekindex.nl/activiteiten/hoopvol-onderwijs-hoe-kunst-gelijke-kansen-schept/>
- OpenAI. (2023). *ChatGPT* (Mar 14 version) [Large language model]. <https://chat.openai.com/chat>.
- Oudervereniging Balans. (2024). *Autisme*. Balansdigitaal.nl. Geraadpleegd op 3 december 2025, van <https://balansdigitaal.nl/info-over/autisme>
- Oudervereniging Balans. (2024). *Omgaan met ADHD in het onderwijs*. Balansdigitaal.nl. Geraadpleegd op 3 december 2025, van <https://balansdigitaal.nl/kennisbank/onderwijs/ondersteuning-op-school/omgaan-met-adhd-in-het-onderwijs>
- Pameijer, N., Deyns, A., Timbremont, B., & Van de Veire, H. (2025) *Handelsgericht werken: Samenwerken aan schoolsucces* (4e druk). Tielt: Uitgeverij Acco.
- Pameijer, N., Deyns, A., Timbremont, B. & Van de Veire, H. (2025). *Handelingsgericht werken: samenwerken aan schoolsucces*. Den Haag/ Leuven: Uitgeverij Acco.
- UNESCO. (2009). *Policy guidelines on inclusion in education*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000177849>
- Van De Pontseele, F. (2024, 16 mei). *ADHD: hoe pak je het aan in de klas?*. Klasse.be. Geraadpleegd op 10 december 2025, van <https://www.klasse.be/716105/adhd-hoe-pak-je-het-aan-in-de-klas/>
- Van De Voorde, S. (2020). *Wijzer in ontwikkelingsstoornissen: Een overzicht van theorie en praktijk*. Leuven: Uitgeverij Acco.
- Van der Donk, C. & Van Lanen, B. (2021). *Praktijkonderzoek in de school*. Amsterdam: Uitgeverij Coutinho.
- Van der Geest, B. (2020). *Drama nerds: 250 energizers, warming-ups, dramaspelletjes en spel oefeningen*. Uitgeverij Drama Nerds.
- Van Mierlo, L. (2020). *Gesmeerd geleerd: Over bewegend leren*. Oud-Turnhout: Uitgeverij Compel&Svacina.
- Van Orshoven, I., & Deboes, T. (2025, 3 november). *Basiszorg en verhoogde zorg: we tekenen het samen uit*. Klasse. Geraadpleegd op 31 mei 2026, van <https://www.klasse.be/540964/basiszorg-verhoogde-zorg-rhizo/>
- Vlaamse overheid. (z.d.). *Onderwijsdoelen*. Geraadpleegd op 31 mei 2026, van <https://onderwijsdoelen.be/>
- Zorgpad ADHD. (2025). *Specifieke signalen*. ADHD-traject.be. Geraadpleegd op 23 december 2025, van <https://www.adhd-traject.be/nl/pagina/specifieke-signalen>

8.1. Bijlage 1: observatiechecklist ADHD

8.2. Bijlage 2: resultaten observatie ADHD

CHECKLIJST ADHD-SYMPTOMEN

doezwator Emma Glyketo

ALGEMENE GEGEVENS

Naam van het kind: S. + 6de leerjaar + (sint-grout)

☐ RESET FORMULIER

Geboortedatum van het kind: / / (dag-maand-jaar)

INSTRUCTIES: Geef aan in welke mate onderstaande beweringen voorkomen bij uw kind

AANDACHT

1. slaagt er niet in om aandacht te geven aan details, maakt achterloos fouten
2. moeite om aandacht vol te houden bij taken of spel
3. lijkt niet te luisteren wanneer direct aangesproken
4. volgt instructies niet op en slaagt er niet in taken af te werken
5. heeft moeilijkheden met het organiseren van taken en activiteiten
6. vermijdt, houdt niet van, of is weigerachtig tegenover taken die een langdurig mentaal inspanning vereisen (bv. huiswerk)
7. verliest dingen die noodzakelijk zijn voor taken of activiteiten (bv. speelgoed, schoolwerk, pennen, boeken of materialen)
8. is afgelenk door externe stimuli
9. is gemakkelijk te distrageren
10. is vertegenwoordigt in dagelijkse activiteiten

HOOFD OF ZELDEN
SOMMS
MAAK
HEEL VEEL

☐	☐	☐	☐
☐	☐	☒	☒
☐	☒	☒	☒
☐	☐	☒	☐
☐	☒	☒	☐
☒	☒	☒	☒
☐	☐	☒	☒
☐	☐	☒	☒
☐	☐	☒	☒

HYPERACTIVITEIT-IMPULSIVITEIT

1. beweegt onrustig met handen of voeten, of draait in zijn of haar stoel
2. staat op in situaties waarin eigenlijk verwacht wordt dat je op je plaats blijft
3. rent rond of klimt overal op in situaties waarin dit ongepast is (N.B. bij adolescenten kan dit beperkt zijn tot gevoelens van rusteloosheid)
4. Kan moeilijk rustig spelen of zich bezig houden met ontspannende activiteiten
5. is in de weer of draaft maar door
6. praat excessief veel
7. gooit het antwoord er al uit voordat de vraag afgemaakt is
8. heeft moeite met op zijn beurt wachten
9. stoort anderen of dringt zich op
10. is vaak bezig met de klas met dure zin.

☐	☐	☐	☒
☐	☒	☒	☒
☐	☒	☒	☒
☐	☒	☒	☒
☐	☒	☒	☒
☐	☒	☒	☒
☐	☒	☒	☒
☐	☒	☒	☒
☐	☒	☒	☒

Onderaan de checklist staat een opsomming van de symptomen die bij ADHD horen. Het is belangrijk om te weten dat de symptomen die bij ADHD horen, niet allemaal aanwezig hoeven te zijn. Het is belangrijk om te weten dat de symptomen die bij ADHD horen, niet allemaal aanwezig hoeven te zijn. Het is belangrijk om te weten dat de symptomen die bij ADHD horen, niet allemaal aanwezig hoeven te zijn.

CHECKLIJST ADHD-SYMTOMEN

Observator: Jolien

ALGEMENE GEGEVENS

Naam van het kind: J

Geboortedatum van het kind: / / (dag maand jaar)

☐ RESET FORMULIER

INSTRUCTIES: Geef aan in welke mate onderstaande beweringen voorkomen bij uw kind

AANDACHT	NOOIT OF ZELDEN	SOMS	VAAK	HEEL VEEL
1. slaagt er niet in om aandacht te geven aan details, maakt achteloos fouten	☐	☒	☐	☐
2. moeite om aandacht vol te houden bij taken of spel	☐	☒	☐	☐
3. lijkt niet te luisteren wanneer direct aangesproken	☐	☒	☐	☐
4. volgt instructies niet op en slaagt er niet in taken of te werken	☐	☒	☐	☐
5. heeft moeilijkheden met het organiseren van taken en activiteiten	☐	☒	☐	☐
6. vermijdt, houdt niet van, of is weigerachtig tegenover taken die een langdurige mentale inspanning vereisen (bv. huiswerk)	☐	☒	☐	☐
7. verliest dingen die noodzakelijk zijn voor taken of activiteiten (bv. speelgoed, spullen bij schoolwerk, penningen, boeken of materiaal)	☐	☒	☐	☐
8. is afgeleid door externe stimuli	☐	☒	☐	☐
9. is vergeetachtig in dagelijkse activiteiten	☐	☒	☐	☐

HYPERACTIVITEIT-IMPULSIVITEIT

1. beweegt onrustig met handen of voeten, of draait in zijn of haar stoel	☐	☒	☐	☐
2. staat op in situaties waarin eigenlijk verwacht wordt dat je op je plaats blijft zitten	☐	☒	☐	☐
3. rent rond of klimt overal op in situaties waarin dit ongepast is (v.b. bij adviescentra kan dit beperkt zijn tot gevoelens van rusteloosheid)	☐	☒	☐	☐
4. Kan moeilijk rustig spelen of zich bezig houden met ontspannende activiteiten	☐	☒	☐	☐
5. is in de weer of draaft maar door	☐	☒	☐	☐
6. praat excessief veel	☐	☒	☐	☐
7. gooit het antwoord er al uit voordat de vraag afgemaakt is	☐	☒	☐	☐
8. heeft moeite met op zijn beurt wachten	☐	☒	☐	☐
9. stoort anderen of dringt zich op	☐	☒	☐	☐

8.3. Bijlage 3: observatiechecklist ASS

ASSQ – Screeningsvragenlijst autismespectrum

Naam van het kind: _____

Geboortedatum: _____

Naam van de beoordelaar: _____

Datum van invullen: _____

Duid per vraag aan wat het best past: ☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

- Komt ouderwets over of is juist opvallend vroeg ontwikkeld
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
- Wordt door andere kinderen gezien als een "vreemde professor"
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
- Kent veel feitjes over bepaalde onderwerpen, maar begrijpt ze niet altijd goed
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
- Leeft vooral in zijn/haar eigen wereld, met beperkte en bijzondere interesses
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
- Neemt taal vaak letterlijk en heeft moeite met grappjes of figuurlijk taalgebruik
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
- Praat op een opvallende manier: erg formeel, stijf, ouderwets of robotachtig
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
- Gebruikt zelfbedachte woorden of uitdrukkingen
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
- Heeft een opvallende stem of manier van spreken
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
- Maakt onbewust geluiden (zoals keel schrapen, grommen, smakken, huilen of schreeuwen)
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
- Is in sommige dingen opvallend goed en in andere juist erg zwak
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

11. Heeft moeite met invoelen in anderen

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

12. Praat gemakkelijk, maar past zijn/haar taalgebruik niet aan aan de situatie of aan wie luistert

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

13. Maakt opmerkingen die naïef of ongemakkelijk zijn

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

14. Maakt weinig, vreemd of star oogcontact

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

15. Wil graag contact met anderen, maar lukt het niet om vriendschappen op te bouwen

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

16. Kan met andere kinderen omgaan, maar alleen als het op zijn/haar manier gaat

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

17. Heeft moeite met spelletjes en samenwerken (begrijpt teamspel niet goed)

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

18. Heeft geen echte beste vriend(en)

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

19. Beveegt onhandig of ongecoördineerd

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

20. Maakt onwillekeurige bewegingen met gezicht of lichaam

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

21. Heeft moeite met eenvoudige dagelijkse taken door dwangmatig herhalen van handelingen of gedachten

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

22. Is sterk gehecht aan bepaalde voorwerpen

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

23. Houdt vast aan vaste routines en heeft moeite met veranderingen

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

24. Wordt gepest door andere kinderen

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

25. Heeft opvallend vreemde gezichtsuitdrukkingen

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

8.4. Bijlage 4: Resultaten observatie ASS

ASSQ - Screeningsvragenlijst autismespectrum

Naam van het kind: Jade Perijne B

Geboortedatum: 1/11/2006

Naam van de beoordelaar: Emma Gijbels

Datum van invullen: 11/11/2016

Duid per vraag aan wat het best past: ☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

1. Komt ouderwets over of is juist opvallend vroeg ontwikkeld

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

2. Wordt door andere kinderen gezien als een "vreemde professor"

☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

3. Kent veel feitjes over bepaalde onderwerpen, maar begrijpt ze niet altijd goed

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

4. Leeft vooral in zijn/haar eigen wereld, met beperkte en bijzondere interesses

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

5. Neemt taal vaak letterlijk en heeft moeite met grappjes of figuurlijk taalgebruik

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

6. Praat op een opvallende manier: erg formeel, stijf, ouderwets of robotachtig

☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

7. Gebruikt zelfbedachte woorden of uitdrukkingen

☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

8. Heeft een opvallende stem of manier van spreken

☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja

9. Maakt onbewust geluiden (zoals keel schrapen, grommen, smakken, huilen of schreeuwen)

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

10. Is in sommige dingen opvallend goed en in andere juist erg zwak

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

*↳ lijkt soms verspreid te zijn.
Bijvoorbeeld: goede maken van boekentast,
maken van oefeningen op zelfstandige basis, ...*

26. Heeft een opvallend vreemde houding

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

Op welke manier verschilt dit kind van andere kinderen van dezelfde leeftijd?

*Heeft lagere cognitieve mogelijkheden t.o.v. andere kinderen.
Kan zich soms niet goed concentreren en werkt daardoor wat
trager. Heeft het soms ook wat moeilijk met communicatie en
sociale interactie. Opvallend dat J soms niet met de ogen kijkt.*

11. Heeft moeite met invloeden in anderen

☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja

12. Praat gemakkelijk, maar past zijn/haar taalgebruik niet aan aan de situatie of aan wie
luistert

☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja

13. Maakt opmerkingen die naïef of ongemakkelijk zijn

☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

14. Maakt weinig, vreemd of star oogcontact

☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

15. Wil graag contact met anderen, maar lukt het niet om vriendschappen op te bouwen

☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

↳ Heeft wel vrienden, maar communicatie verloopt moeilijker.

16. Kan met andere kinderen omgaan, maar alleen als het op zijn/haar manier gaat

☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja

17. Heeft moeite met spelletjes en samenwerken (begrijpt teamspel niet goed)

☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja

18. Heeft geen echte beste vriend(en)

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

19. Beweegt onhandig of ongecoördineerd

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

20. Maakt onwillekeurige bewegingen met gezicht of lichaam

☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja

↳ Knipst soms op vrij afgestude manier.

21. Heeft moeite met eenvoudige dagelijkse taken door dwangmatig herhalen van
handelingen of gedachten

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

22. Is sterk gehecht aan bepaalde voorwerpen

☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

23. Houdt vast aan vaste routines en heeft moeite met veranderingen

☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja

24. Wordt gepest door andere kinderen

☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

25. Heeft opvallend vreemde gezichtsuitdrukkingen

☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja

*↳ tweede observatiemoment
↓
opvallend veel
biten op zaken,
steekt vingers
in de mond.*

ASSQ - Screeningsvragenlijst autismespectrum

Naam van het kind: Tina de Perijne A.

Geboortedatum: 11/11/2006

Naam van de beoordelaar: Emma Gijbels

Datum van invullen: 16 maart 2016 - 20 maart 2016

Duid per vraag aan wat het best past: ☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

1. Komt ouderwets over of is juist opvallend vroeg ontwikkeld

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

2. Wordt door andere kinderen gezien als een "vreemde professor"

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

3. Kent veel feitjes over bepaalde onderwerpen, maar begrijpt ze niet altijd goed

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

4. Leeft vooral in zijn/haar eigen wereld, met beperkte en bijzondere interesses

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

5. Neemt taal vaak letterlijk en heeft moeite met grappjes of figuurlijk taalgebruik

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

6. Praat op een opvallende manier: erg formeel, stijf, ouderwets of robotachtig

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

↳ Praakt heel stijf en robotachtig.

7. Gebruikt zelfbedachte woorden of uitdrukkingen

☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

8. Heeft een opvallende stem of manier van spreken

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

9. Maakt onbewust geluiden (zoals keel schrapen, grommen, smakken, huilen of schreeuwen)

☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

10. Is in sommige dingen opvallend goed en in andere juist erg zwak

☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

↳ Niet sportief aangelegd!

11. Heeft moeite met invoelen in anderen
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *↳ Begrijpt vaak niet de gevoelens die anderen in hun woorden leggen*
12. Praat gemakkelijk, maar past zijn/haar taalgebruik niet aan aan de situatie of aan wie luistert
☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
13. Maakt opmerkingen die nadelig of ongemakkelijk zijn
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja
14. Maakt weinig, vreemd of star oogcontact
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja
15. Wil graag contact met anderen, maar lukt het niet om vriendschappen op te bouwen
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja *↳ Is ook graag op zichzelf*
16. Kan met andere kinderen omgaan, maar alleen als het op zijn/haar manier gaat
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja
17. Heeft moeite met spelletjes en samenwerken (begrijpt teamspel niet goed)
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *↳ Doet dit ook niet graag. Enkel met mensen die hij als zijn vrienden ziet.*
18. Heeft geen echte beste vriend(en)
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja
19. Beweegt onhandig of ongecoördineerd
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *↳ Veel motorische moeilijkheden, maar probeert wel. Maakt met af.*
20. Maakt onwillekeurige bewegingen met gezicht of lichaam
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja
21. Heeft moeite met eenvoudige dagelijkse taken door dwangmatig herhalen van handelingen of gedachten
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja
22. Is sterk gehecht aan bepaalde voorwerpen
☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja *↳ Was rugzak kwijt op boskanten. Idd dat niet. Heeft erg want niet waardert volgens hem.*
23. Houdt vast aan vaste routines en heeft moeite met veranderingen
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *↳ Enorm.*
24. Wordt gepest door andere kinderen
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja
25. Heeft opvallend vreemde gezichtsuitdrukkingen
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

26. Heeft een opvallend vreemde houding
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

Op welke manier verschilt dit kind van andere kinderen van dezelfde leeftijd?

T heeft het heel erg moeilijk met nieuwe omgevingen, situaties en personen. Hij heeft tijd nodig om hieraan te wennen. Wanneer hij een bepaalde situatie voor ogen heeft, zal dit ook zo moeten gebeuren. Verandering is dus enorm moeilijk. Concentratie voor een langere periode ook. Hij zit al met te dagdromen. Moeilijk op motorisch vlak. Het voeren van gesprekken en het houden van sociale contacten => moeilijk.

ASSQ – Screeningsvragenlijst autismespectrum

Naam van het kind: H

Geboortedatum: 11

Naam van de beoordelaar: Johanna

Datum van invullen: 11

Duid per vraag aan wat het best past: ☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

1. Komt ouderwets over of is juist opvallend vroeg ontwikkeld
☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja
2. Wordt door andere kinderen gezien als een "vreemde professor"
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja
3. Kent veel forjes over bepaalde onderwerpen, maar begrijpt ze niet altijd goed
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja
4. Leeft vooral in zijn/haar eigen wereld, met beperkte en bijzondere interesses
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja
5. Neemt taal vaak letterlijk en heeft moeite met grappjes of figuurlijk taalgebruik
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja
6. Praat op een opvallende manier: erg formeel, stijf, ouderwets of robotachtig
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja *↳ De lla praat een beetje robotachtig. Dit komt ook doordat de lla bij een ander Engels spreekt. De lla geraakt hierdoor ook niet altijd even vloeiend in zijn woorden.*
7. Gebruikt zelfbedachte woorden of uitdrukkingen
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja
8. Heeft een opvallende stem of manier van spreken
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja *(zie 6.)*
9. Maakt onbewust geluiden (zoals keel schrapen, grommen, smakken, huilen of schreeuwen)
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *↳ De lla. Huult best veel en kan dit ook vrij hard doen.*
10. Is in sommige dingen opvallend goed en in andere juist erg zwak
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja
11. Heeft moeite met invuolen in anderen
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

12. Praat gemakkelijk, maar past zijn/haar taalgebruik niet aan aan de situatie of aan wie luistert
☐ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

13. Maakt opmerkingen die nadelig of ongemakkelijk zijn
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja

14. Maakt weinig, vreemd of star oogcontact
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

15. Wil graag contact met anderen, maar lukt het niet om vriendschappen op te bouwen
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *↳ De lla. Leest dikwijls alleen. Toch wil de lla naar dingen kijken. Maar die lla. praat niet.*

16. Kan met andere kinderen omgaan, maar alleen als het op zijn/haar manier gaat
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *↳ De lla. wil graag dat het gelukt om te spelen. En wordt vaak bij het wil anders wordt als de lla. wil leen.*

17. Heeft moeite met spelletjes en samenwerken (begrijpt teamspel niet goed)
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *(zie 45 en 46)*

18. Heeft geen echte beste vriend(en)
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *↳ Begint de lla te huilen*

19. Beweegt onhandig of ongecoördineerd
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *↳ Tijdens de laatste val na op dat de lla. op een 'waai' manier loopt.*

20. Maakt onwillekeurige bewegingen met gezicht of lichaam
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja *↳ De lla. is erg expressief in zijn gezicht en kan dus wel of onafhankelijk van wat die denkt of het die wil.*

21. Heeft moeite met eenvoudige dagelijkse taken door dwangmatig herhalen van handelingen of gedachten
☒ Nee ☐ Misschien ☐ Ja

22. Is sterk gehecht aan bepaalde voorwerpen
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja

23. Houdt vast aan vaste routines en heeft moeite met veranderingen
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja

24. Wordt gepest door andere kinderen
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja *↳ De lla. wil dat de lla. doet anders. Opvallend, maar de lla. wil dat de lla. stellen voor een ander vriendje. Maken hierin.*

25. Heeft opvallend vreemde gezichtsuitdrukkingen
☐ Nee ☐ Misschien ☒ Ja *(zie 10.)*

26. Heeft een opvallend vreemde houding
☐ Nee ☒ Misschien ☐ Ja *↳ De lla. zal heel veel met de vingers in de mond.*

Op welke manier verschilt dit kind van andere kinderen van dezelfde leeftijd?

De lla. heeft moeite om de huidige te onderscheiden. De lla. heeft moeite om te zien dat de mediatie alle andere veld lla. onderscheidt. De lla. wil dat de lla. eenmaal zijn in onder afwisseling. Toch kan de lla. wil nog wel frequent huilen als hij wil naar een ander vertoert.

8.5. Bijlage 5: Online vragenformulier

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

- leerlingen met ADHD en/of ASS;
- de ondersteuning die u (of uw school) biedt;
- het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer **15 minuten**. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met '/'.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

* Verplichte vraag

1. Wat is uw gender? *

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Man
☐ Vrouw
☐ Andere

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL3PRDm4mQxyjlpvN5X5F9QaRnQ/edit>

1/7

4. Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

_____

5. Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? (klasleerkracht) *

_____

Invloed van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagere schoolkinderen.

6. Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft concentratie, tempo en taakafwerking? *

_____
_____
_____
_____

7. Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

_____
_____
_____
_____

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL3PRDm4mQxyjlpvN5X5F9QaRnQ/edit>

3/7

2. Wat is uw functie binnen de school? *

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Leerkracht 1e leerjaar
☐ Leerkracht 2e leerjaar
☐ Leerkracht 3e leerjaar
☐ Leerkracht 4e leerjaar
☐ Leerkracht 5e leerjaar
☐ Leerkracht 6e leerjaar
☐ Zorgleerkracht
☐ Zorgcoördinator
☐ Directie
☐ Externe ondersteuner
☐ Andere

3. Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs? *

Markeer slechts één ovaal.

- ☐ Minder dan 1 jaar
☐ 1-5 jaar
☐ 6-10 jaar
☐ 11-20 jaar
☐ Meer dan 20 jaar

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagere schoolkinderen in de klas.

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL3PRDm4mQxyjlpvN5X5F9QaRnQ/edit>

2/7

8. Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste uitdagingen? *

_____
_____
_____
_____

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

9. Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn? *

_____
_____
_____
_____

10. Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

_____
_____
_____
_____

11. Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

_____
_____
_____
_____

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL3PRDm4mQxyjlpvN5X5F9QaRnQ/edit>

4/7

12. Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagereschoolkinderen in de klas.

13. Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

---

14. Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? (klasleerkracht) *

Invloed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

15. Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

---

16. Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

---

17. Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

18. Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn? *

---

19. Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL3PRDm4mQxyJjpxNSXSF9QaRvQiedt>

5/7

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL3PRDm4mQxyJjpxNSXSF9QaRvQiedt>

6/7

20. Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

---

21. Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? *

Aanvullende vragen of opmerkingen.

22. Heeft u nog vragen of opmerkingen? *

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulieren

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL3PRDm4mQxyJjpxNSXSF9QaRvQiedt>

7/7

8.6. Bijlage 6: Resultaten online vragenformulier

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

- leerlingen met ADHD en/of ASS;
- de ondersteuning die u (of uw school) biedt;
- het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer **15 minuten**. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met '/'.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Wat is uw gender? *

☐ Man

☒ Vrouw

☐ Andere

Wat is uw functie binnen de school? *

☐ Leerkracht 1e leerjaar

☒ Leerkracht 2e leerjaar

☐ Leerkracht 3e leerjaar

☐ Leerkracht 4e leerjaar

☐ Leerkracht 5e leerjaar

☐ Leerkracht 6e leerjaar

☐ Zorgleerkracht

☐ Zorgcoördinator

☐ Directie

☐ Externe ondersteuner

☐ Andere

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs? *

☐ Minder dan 1 jaar

☒ 1-5 jaar

☐ 6-10 jaar

☐ 11-20 jaar

☐ Meer dan 20 jaar

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagere schoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) * of op school (andere)?

0

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? * (klasleerkracht)

2

Invloed van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagere schoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft concentratie, tempo en taakafwerking?

ADHD beïnvloedt het leerproces op verschillende manieren. Leerlingen hebben vaak moeite met concentratie, waardoor ze taken en lessen minder goed volgen. Hun werktempo is onregelmatig: ze starten traag en werken op het einde gehaast. Hierdoor is de taakafwerking soms onvolledig of slordig. Daarnaast kunnen ze door impulsief gedrag, zoals bewegen of geluid maken, ook anderen storen.

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Leerlingen met ADHD ervaren vaak moeilijkheden op sociaal-emotioneel vlak. Emoties zijn voor hen een complex gegeven: ze kunnen er meestal wel over praten, maar niet op het moment zelf. Vaak hebben ze tijd nodig om hun gevoelens te verwerken en te benoemen. Bovendien is het niet altijd duidelijk welke onderliggende emotie speelt, omdat gevoelens zoals woede of verdriet vaak de bovenhand nemen.

Daarnaast voelen deze leerlingen zich soms eenzaam. Ze hebben niet altijd het gevoel ergens bij te horen of raken na verloop van tijd uitgesloten binnen vriendengroepen, wat hun sociaal-emotioneel welzijn verder kan beïnvloeden.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste uitdagingen? *

Leerlingen met ADHD ervaren vooral uitdagingen tijdens groepswerk en duowerk, omdat samenwerken en taakverdeling moeilijker kunnen zijn. Ook op de speelplaats kunnen prikkels en sociale situaties voor spanning zorgen. Daarnaast vormt hoekenwerk een uitdaging door de nood aan zelfstandigheid en planning.

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD * te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn?

Om deze leerlingen extra te ondersteunen, maak ik gebruik van hulpmiddelen zoals friemelateriaal, bijtmateriaal en een wiebelkussen om hun concentratie te bevorderen. Daarnaast voorzie ik een rustig hoekje waar ze zich even kunnen terugtrekken. Voor hun emotioneel welzijn gebruik ik bijvoorbeeld knuffels of foto's als houvast. Verder werk ik met een puntenpot en een duimenkaart om positief gedrag en taakgericht werken te stimuleren.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Binnen mijn klascontext ervaar ik de puntenpot als de meest efficiënte strategie om leerlingen te motiveren en taakgericht te laten werken. Dit vooral ook omdat het niet alleen gericht is naar één bepaalde leerling, maar naar de volledige klas. Dit stimuleert en motiveert de volledige groep.

36

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Beloningskaarten, zoals duimenkaarten, werken vaak slechts tijdelijk en hebben op lange termijn weinig effect op het gedrag en de motivatie van de leerlingen.

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

Ik denk dat veel leerkrachten vooral nood hebben aan meer inspiratie en haalbare ideeën. We proberen vaak veel verschillende dingen uit, maar soms wordt er ook te ver gezocht. Concreet toepasbare tools die meteen inzetbaar zijn, zouden heel waardevol zijn in de praktijk. Tegelijk blijft het belangrijk te beseffen dat elk kind anders is en dat er dus nooit één perfecte oplossing bestaat.

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagere schoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

0

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? (klasleerkracht) *

0

Invloed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagere schoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

ASS kan het leren op school soms moeilijker maken. Leerlingen hebben vaak nood aan duidelijke en korte instructies, anders begrijpen ze niet goed wat ze moeten doen. Plannen en taken organiseren is ook lastig, vooral bij grotere opdrachten. Veranderingen in de planning of onverwachte dingen kunnen stress geven, omdat ze graag weten wat er gaat gebeuren.

Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Sociale situaties zijn soms moeilijk te begrijpen, waardoor ze zich onzeker kunnen voelen en minder zelfvertrouwen opbouwen. Ook het omgaan met emoties verloopt niet altijd vlot, gevoelens kunnen heel intens zijn of moeilijk te uiten.

Veranderingen of drukte in sociale contacten kunnen daardoor sneller zorgen voor stress of spanning.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

ASS kan vooral moeilijk zijn in situaties met veel leerlingen, zoals groepswerken, de speelplaats of duo-opdrachten. Ook onverwachte momenten op school komen vaak voor, en net daar hebben deze leerlingen het soms lastig mee. Ze hebben nood aan duidelijkheid en voorspelbaarheid, waardoor veranderingen of onvoorziene situaties sneller stress kunnen geven.

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn? *

Ik zorg voor veel structuur en voorspelbaarheid. Het onthaal verloopt elke dag op dezelfde manier, zodat ze weten wat hen te wachten staat. De dagplanning hangt duidelijk aan het bord en wordt voortdurend aangepast aan wat we doen in de klas. Daarnaast maken we samen een maandkalender, zodat leerlingen op voorhand zicht hebben op wat er die maand gepland staat.

Wanneer er iets onverwachts gebeurt, probeer ik dit zo snel en duidelijk mogelijk uit te leggen, zodat de leerlingen weten wat er verandert en waarom. Zo krijgen ze meer houvast en ervaren ze minder stress.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Alle bovenstaande :)

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

/

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? *

/

Aanvullende vragen of opmerkingen.

Heeft u nog vragen of opmerkingen? *

/

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulieren

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

- leerlingen met ADHD en/of ASS;
- de ondersteuning die u (of uw school) biedt;
- het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer **15 minuten**. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met '/'.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

Wat is uw gender? *

- ☐ Man
- ☒ Vrouw
- ☐ Andere

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Wat is uw functie binnen de school? *

☐ Leerkracht 1e leerjaar

☒ Leerkracht 2e leerjaar

☐ Leerkracht 3e leerjaar

☐ Leerkracht 4e leerjaar

☐ Leerkracht 5e leerjaar

☐ Leerkracht 6e leerjaar

☐ Zorgleerkracht

☐ Zorgcoördinator

☐ Directie

☐ Externe ondersteuner

☐ Andere

Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs? *

☐ Minder dan 1 jaar

☐ 1-5 jaar

☐ 6-10 jaar

☐ 11-20 jaar

☒ Meer dan 20 jaar

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagereschoolkinderen in de klas.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFL3PRDm4mQyJlpxNSXSF9QaRvQ/ed#responses

8/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) * of op school (andere)?

1 leerling

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? * (klasleerkracht)

geen

Invloed van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft concentratie, tempo en taakafwerking? *

Zonder medicatie lukt het niet om opdrachten in zijn werkschrift te maken. Als ik moet ik er naast gaan staan want anders doet hij niks. Deze leerling geeft zelf aan dat het zo druk is in zijn hoofd dat oefeningen maken echt niet lukt.

Soms moeten er één of meerder zinnen overgeschreven worden van het bord. Hij start dan wel goed maar na een tijdje schrijft hij niks meer op.

Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Zonder de medicatie (is recent opgestart) had deze leerling af en toe last van serieuze woede-uitbarstingen (Uit de klas wegvloeden, slaan met de deuren, kriesen, ...)

Hij geeft zelf aan hoe moeilijk het soms is in zijn hoofd en dat hij niet weet wat hij daaraan kan doen. Je voelt de frustratie, heeft hier ook soms verdriet over omdat hij geen controle heeft over zichzelf. Sinds de medicatie werd opgestart voel je een opmerkelijk verschil en dat geeft hij zelf ook aan.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste uitdagingen? *

Iets 'lossere' momenten: muzo, overgangen naar een volgende les, turn - en zwemles, tijdens speeltijden.

Deze leerlingen hebben nood aan een duidelijke structuur en rust.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFL3PRDm4mQyJlpxNSXSF9QaRvQ/ed#responses

8/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn? *

-Ik plaats hem soms aan een aparte tafel zodat hij niet gestoord wordt door andere leerlingen, ga er als ik soms ook gaan bijzitten.

-In het begin van het schooljaar duidde ik de oefeningen aan in zijn werkschrift die hij zeker moest maken.

-In onze gang staat er een 'rust'-tent. Daar kan hij altijd in terecht wanneer hij even nood heeft aan een time-out.

-Er werden concrete afspraken gemaakt (ook voor de rest van de klas): 3 belangrijke afspraken werden gemaakt en deze hangen uit bovenaan het bord, wanneer een kind zich hieraan niet houdt dan krijgt het kind een waarschuwing. Bij 2 waarschuwingen zakt het kind op de dikke duimenkaart. Bij 3 waarschuwingen gaat het kind even voor 5 minuten in de 'rust'-tent.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

De medicatie heeft helaas het meeste effect.

Rust-tent en de concrete afspraken helpen ook.

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Naast de leerling gaan zitten tijdens bv een toets. Hierdoor kan ik mijn andere leerlingen wat minder helpen.

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

Een degelijke ondersteuning van het ondersteuningsnetwerk. Op dit moment krijgt deze leerling slecht 1 uur ondersteuning wat veel te weinig is.

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagereschoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

geen

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFL3PRDm4mQyJlpxNSXSF9QaRvQ/ed#responses

11/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? * (klasleerkracht)

twee leerlingen

Invloed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

Bij één leerling is er onvoldoende begrip van het Nederlands (volgt nochtans Nederlandstalig onderwijs bij ons sinds de peuterklas). Is hier geboren in Vlaanderen maar de thuistaal is Arabisch.

Beide leerlingen hebben nood aan heel veel structuur en duidelijkheid. Wanneer dit weg valt hebben ze het soms moeilijk of stellen ze moeilijk gedrag.

Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Bij de ene leerling had ik in het begin van het schooljaar geen enkel contact. Ook de andere kinderen in de klas hebben dit niet. Hij speelt alleen op de speelplaats en leeft in zijn eigen wereld. Met hele kleine stapjes is hier nu wel verbetering in aan het komen. Hij begint met eenvoudige woordjes iets tegen mij duidelijk te maken en hij zoekt al meer contact met de andere kinderen op de speelplaats.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

De 'losse' momenten: op de speelplaats, in turn - en zwemles. Hier valt de structuur weg.

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn? *

Duidelijk dagplanning op het bord, steeds de dag op dezelfde manier starten. Ik ben zelf ook erg gestructureerd dus dat helpt deze leerlingen wel enorm.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFL3PRDm4mQyJlpxNSXSF9QaRvQ/ed#responses

12/70

38

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Structuur aanbieden.

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

-

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? *

Voldoende ondersteuning van het ondersteuningsnetwerk. De leerling die nauwelijks communiceert krijgt 5 uur leersteun in de week. Hier heb ik echt wel veel hulp aan!

Aanvullende vragen of opmerkingen.

Heeft u nog vragen of opmerkingen? *

-

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulieren

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgFL3PRDm4mDxyJjpaNSXSF9QaRvQ/edit#responses

13/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

- leerlingen met ADHD en/of ASS;
- de ondersteuning die u (of uw school) biedt;
- het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer **15 minuten**. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met '/'.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

Wat is uw gender? *

☐ Man
☒ Vrouw
☐ Andere

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgFL3PRDm4mDxyJjpaNSXSF9QaRvQ/edit#responses

14/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn? *

Regelmatig gesprek over hoe de leerling zich voelt, aangeven dat hij bij de leerkracht 'veilig' is. Study buddy gebruiken om taken af te werken.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Zijn alletwee zinvol.

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Momenteel lukken deze twee zaken goed.

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

Ergens een plek hebben waar de leerling naartoe kan, als hij het echt moeilijk krijgt. Om tot rust te komen of om hem even te kunnen af reageren.

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagereschoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

1

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? (klasleerkracht) *

0

Invloed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgFL3PRDm4mDxyJjpaNSXSF9QaRvQ/edit#responses

17/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

Heeft zijn eigen beeld van alles, moet in de structuur passen. Bij verandering van de dag of bij opdrachten waarbij de oefening anders wordt opgelost dan dat hij denkt, heeft hij het moeilijk om dit te snappen en haakt deze leerling snel af.

Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Kunnen moeilijk om met emoties, kunnen zich niet in iemand anders inleven. Vertrouwen mankeert vaak bij deze leerlingen.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

Verandering van de structuur die ze gewend zijn. Voorspelbaarheid is heel belangrijk bij deze leerlingen.

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn? *

Dagplanning, geleide instructies, bij verandering op voorhand goed communiceren. Luisteren naar de leerling als die het moeilijk heeft, een vertrouwensband creëren.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Momenteel werkt dit.

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Alles werkt momenteel.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgFL3PRDm4mDxyJjpaNSXSF9QaRvQ/edit#responses

18/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? *

Extra info omtrent omgaan met deze kinderen, nu werk ik vanuit mijn jaren ervaring als klasleerkracht op mijn manier met deze leerling.

Aanvullende vragen of opmerkingen.

Heeft u nog vragen of opmerkingen? *

Neen.

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulieren

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL0PRDm4mQryJjpxNSX5F9QaRvQiedt#responses

19/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

- leerlingen met ADHD en/of ASS;
- de ondersteuning die u (of uw school) biedt;
- het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer 15 minuten. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met 'I'.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

Wat is uw gender? *

☐ Man
☒ Vrouw
☐ Andere

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL0PRDm4mQryJjpxNSX5F9QaRvQiedt#responses

29/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Wat is uw functie binnen de school? *

☒ Leerkracht 1e leerjaar
☐ Leerkracht 2e leerjaar
☐ Leerkracht 3e leerjaar
☐ Leerkracht 4e leerjaar
☐ Leerkracht 5e leerjaar
☐ Leerkracht 6e leerjaar
☐ Zorgleerkracht
☐ Zorgcoördinator
☐ Directie
☐ Externe ondersteuner
☐ Andere

Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs? *

☐ Minder dan 1 jaar
☒ 1-5 jaar
☐ 6-10 jaar
☐ 11-20 jaar
☐ Meer dan 20 jaar

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagere schoolkinderen in de klas.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL0PRDm4mQryJjpxNSX5F9QaRvQiedt#responses

21/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) * of op school (andere)?

1

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? * (klasleerkracht)

geen

Invloed van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagere schoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft concentratie, tempo en taakafwerking? *

Bij de leerling in kwestie merk ik vooral dat de bewegelijkheid een storende factor is in zijn leerproces. Hij kan moeilijk stilzitten op zijn stoel en staat regelmatig recht tijdens de les. Hierdoor is hij minder geconcentreerd en mist hij soms instructies.

We hebben het gevoel dat hij mogelijk onderprikkeld is. Om hem hierbij te ondersteunen, krijgt hij een rekker aan zijn bank en een dobbelsteen waarmee hij kan friemelen. Met duidelijke afspraken werkt dit goed. Hij luistert nu meestal aandachtig naar de opdrachten. Dit herkende ik ook bij andere kinderen in voorgaande jaren. Ook kauwgom kan in sommige gevallen een helpende strategie zijn.

Taken en opdrachten die de leerling goed beheerst, werkt hij vlot en zelfstandig af. Wanneer hij moeilijkheden ervaart, verlopen taken moeilijker en heeft hij een dwijtje in de juiste richting nodig. Daarna gaat hij doorgaans wel gericht aan de slag. In voorgaande jaren merkte ik dat dit bij andere leerlingen met ADHD niet altijd even vlot verliep. Dit is sterk afhankelijk van de leerling.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL0PRDm4mQryJjpxNSX5F9QaRvQiedt#responses

22/70

40

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

De invloed van ADHD op het sociaal-emotioneel welzijn is sterk afhankelijk van leerling tot leerling. Sommige kinderen zijn bijvoorbeeld drukker, bewegelijker of maken vaker geluiden of door hun verminderde concentratie krijgen ze ook vaker opmerkingen van leerkracht en klasgenoten. Dit kan op termijn wegeen op hun zelfvertrouwen, omdat ze het gevoel kunnen krijgen dat ze het minder goed doen dan anderen.

Als leerkracht is het daarom belangrijk om hier bewust mee om te gaan. Door deze leerlingen zoveel mogelijk positieve feedback te geven (hoe klein hun positieve gedrag ook is) kun je hun zelfvertrouwen versterken. Het erkennen van wat wel goed loopt, helpt hen om zich competentier te voelen en gemotiveerd te blijven.

Op vlak van emotieregulatie zie je ook verschillen: sommige leerlingen reageren sneller gefrustreerd of impulsief, wat het voor hen moeilijker maakt om met tegenslagen om te gaan. Net daarom is een ondersteunende aanpak, met aandacht voor positieve bevestiging en duidelijke begeleiding, essentieel voor hun sociaal-emotionele ontwikkeling.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste uitdagingen? *

Ik denk dat dit sterk afhankelijk is van leerling tot leerling. Elke leerling met ADHD is anders, waardoor ook de moeilijkheden kunnen verschillen naargelang de persoon, de context en de situatie.

Toch zijn er enkele momenten op school die vaak als uitdagend worden ervaren. Bijvoorbeeld langere periodes waarin stilzitten en geconcentreerd werken verwacht wordt, zoals tijdens klassikale instructie of zelfstandig werk. Ook overgangsmomenten (zoals het wisselen van activiteit of van klas) kunnen moeilijk zijn, omdat ze extra organisatie en flexibiliteit vragen.

Hoewel de specifieke uitdagingen verschillen per leerling, zijn vooral situaties die veel concentratie, structuur en zelfregulatie vereisen vaak extra moeilijk voor leerlingen met ADHD.

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn? *

Bewegelijkheid: rekken rond de bank, dobbelsteentje, wiebelkussen.

Emoties: positieve feedback, een goedmaakposter, een rustplekje met een zandloper.

Duidelijkheid en structuur: een planning ophangen, werken met een missiekaart (waarbij we per week een doel vooropstellen en dagelijks met een smiley aangeven hoe het verlopen is).

Zelfstandig werken / zelfregulatie: opdrachten vereenvoudigen of schrappen, alternatieve werkvormen aanbieden (bv. niet inkleuren maar omcirkelen), een timer gebruiken om de werktijd af te bakenen.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Positieve feedback geven.

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Het rustplekje met de zandloper: er zijn leerlingen die hier te graag naartoe gaan en soms bewust dingen doen om er gebruik van te mogen maken.

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

Bij bewegelijkheid: dit is bij sommige leerlingen zeer moeilijk onder controle te krijgen, ondanks verschillende genomen maatregelen.

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagere schoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

1

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? (klasleerkracht) *

/

Invloed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagere schoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

ASS kan het leerproces van leerlingen op verschillende manieren beïnvloeden, al is dit ook hier sterk afhankelijk van leerling tot leerling en van hun ondersteuningsnaden.

Bij sommige leerlingen is het bijvoorbeeld moeilijk om meervoudige instructies te begrijpen. Ze hebben vaak nood aan korte, duidelijke en stap-voor-stap opdrachten. Daarnaast zien we dat ze taal soms heel letterlijk interpreteren, waardoor instructies niet altijd begrepen worden zoals ze bedoeld zijn.

Ook het plannen van taken is voor veel leerlingen in het eerste leerjaar nog een leerproces. Ze hebben hierbij vaak extra begeleiding nodig om te leren wat eerst, daarna en uiteindelijk betekent, en om hun werk stap voor stap te organiseren.

Op vlak van flexibiliteit valt op dat dit voor veel leerlingen met ASS erg moeilijk is. Veranderingen in planning, onverwachte situaties of een andere aanpak dan gewoonlijk kunnen voor onrust of onzekerheid zorgen. Dit vraagt dus veel voorspelbaarheid, structuur en voorbereiding.

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Sommige leerlingen met ASS hebben het bijvoorbeeld moeilijk om te begrijpen hoe anderen zich voelen. Het inschatten van emoties, intenties of sociale signalen verloopt niet altijd vanzelf, waardoor misverstanden kunnen ontstaan.

Daarnaast merk ik dat sommige leerlingen moeite hebben om contact te leggen met nieuwe kinderen. Het aangaan van nieuwe vriendschappen of het starten van een gesprek is niet altijd eenvoudig, wat ervoor kan zorgen dat ze zich eerder terugtrekken of onzeker voelen in groep.

Op vlak van emotieregulatie kunnen veranderingen, onverwachte situaties of sociale moeilijkheden soms voor stress of overprikkeling zorgen. Dit kan zich uiteten in spanning of het moeilijk kunnen omgaan met emoties op dat moment. In het eerste leerjaar merk je dit vaak in woede of wenen (Soms kan dit zeer onverwacht zijn en lijkt het uit het niets te komen, maar er zit bijna altijd een aanleiding achter dit gedrag.)

Dit alles kan een invloed hebben op hun zelfvertrouwen. Wanneer sociale interacties niet vanzelf lopen, kunnen ze zich soms onzeker voelen in contact met anderen.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

Wanneer er veranderingen in de planning/ agenda gebeuren.

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

41

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn?

Structuur en voorspelbaarheid

Er wordt veel gewerkt met visuele ondersteuning, zoals een duidelijke dag- of weekplanning die zichtbaar in de klas hangt. Ook wordt de lesopbouw stap voor stap uitgelegd, zodat leerlingen weten wat hen te wachten staat. Veranderingen in het schema worden op voorhand aangekondigd, zodat ze zich kunnen voorbereiden.

Concentratie

Taken worden vaak opgedeeld in kleinere, overzichtelijke stappen. Instructies zijn kort en duidelijk, en worden indien nodig herhaald of visueel ondersteund. Sommige leerlingen krijgen extra tijd of oefeningen worden geschrapt.

Prikkelverwerking

Er wordt rekening gehouden met overprikkeling door rustmomenten in te bouwen of een prikkelarme plek aan te bieden met een ontprikkeldoes (met rustgevende spullen on). Ook kan het helpen om leerlingen af en toe even te laten bewegen (bewegingstussendoortjes). Een koptelefoon bij veel lawaai.

Emotioneel welzijn

Voor het emotioneel welzijn is het belangrijk dat er veel voorspelbaarheid en duidelijkheid is in verwachtingen. Daarnaast wordt er gewerkt met duidelijke afspraken over gedrag (goedmaakposter). Positieve feedback helpt ook.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief?

Structuur en voorspelbaarheid

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden?

Wanneer er een prikkel is die leerlingen verdrietig of boos maakt, hebben we al heel wat strategieën om hen opnieuw tot rust te brengen. Toch merk ik dat dit vaak reactief gebeurt, terwijl ik liever preventief zou willen werken.

Maatregelen die puur gericht zijn op het achteraf kalmeren van de leerling zijn op zich helpend, maar soms minder efficiënt op lange termijn, omdat de situatie dan al geëscaleerd is. Het blijft daardoor intensief en niet altijd duurzaam in de klaswerking.

Daarom ervaar ik vooral de nood om sterker in te zetten op preventie: het tijdig herkennen van signalen, het vermijden van overprikkeling en het voorbereiden van leerlingen op mogelijke veranderingen, zodat emotionele uitbarstingen zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden.

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS?

Ik heb nood aan extra handvaten om beter om te gaan met de hevige emoties van leerlingen met ASS. Soms kunnen ze plots heel boos of verdrietig worden door iets dat hen triggert. In het eerste leerjaar merk ik vaak dat ze dit moeilijk onder woorden kunnen brengen, waardoor het ook lastig is om te achterhalen wat er precies aan de basis ligt van hun reactie.

Daarnaast is het op zulke momenten niet altijd eenvoudig om de leerling opnieuw tot rust te brengen of escalatie te voorkomen. Extra ondersteuning, strategieën en praktische tips rond het herkennen van signalen en het de-escaleren van emotionele uitbarstingen zouden hierbij zeer waardevol zijn.

Aanvullende vragen of opmerkingen.

Heeft u nog vragen of opmerkingen?

/

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulier

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

leerlingen met ADHD en/of ASS;

de ondersteuning die u (of uw school) biedt;

het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer 15 minuten. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met ' '.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

Wat is uw gender?

Man

Vrouw

Andere

Wat is uw functie binnen de school?

Leerkracht 1e leerjaar

Leerkracht 2e leerjaar

Leerkracht 3e leerjaar

Leerkracht 4e leerjaar

Leerkracht 5e leerjaar

Leerkracht 6e leerjaar

Zorgleerkracht

Zorgcoördinator

Directie

Externe ondersteuner

Andere

Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs?

Minder dan 1 jaar

1-5 jaar

6-10 jaar

11-20 jaar

Meer dan 20 jaar

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagereschoolkinderen in de klas.

42

03-06-2026, 13:08
Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) *
of op school (andere)?

22

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? *
(klasleerkracht)

toch wel enkele

Invloed van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft concentratie, tempo en taakafwerking? *

We zien de eerste signalen snel op vlak van concentratie, tempo en taakafwerking. Het geeft ons een eerste indicatie en observatie om ouders verdere stappen te laten zetten.

Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Een zeer grote invloed. Vaak zijn het deze leerlingen die negatief in de aandacht komen in de klas, die veel opmerkingen krijgen.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste uitdagingen? *

Hoe versterken we de executieve functies van deze leerlingen? Welke maatregelen werken en hoe maken we deze schoolbreed?

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

03-06-2026, 13:08
Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD * te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn?

We werken niet met een lijst per diagnose, we hebben een inspiratielijst. Een leerling met ADHD kan bvb een hoofdtelefoon hebben, een time out plek, een vertrouwenspersoon, een buddy, ... We kijken hiervoor naar de noden van de leerling.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

We kijken naar de noden van de leerling en proberen maatregelen uit. Bij de ene leerling met ADHD werkt een maatregel en bij de andere niet. Het is maatwerk.

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Als een maatregel niet effectief is, gaan we verder op zoek. We moeten niet alleen rekening houden met de leerling en zijn/haar noden, maar ook met de mogelijkheden van de klasleerkracht en zijn/haar leerkrachtenstijl.

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

Veel leerkrachten durven niet out-of-the box te denken.

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagereschoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

15

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? *
(klasleerkracht)

toch enkelen

03-06-2026, 13:08
Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Invloed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

ASS beïnvloedt dit niet altijd even sterk, vaak zien we dat IQ een grote factor speelt in rigide denken en omdenken.

Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Zeer veel invloed. Leerlingen voelen zich vaak onbegrepen en anders.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

Een stille ruimte, ontprikkelruimte

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te * ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn?

Dit is zeer individueel, vaak krijgen we hulp uit het LSC hiervoor.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Leerlingen met ASS hebben veel baat bij een vertrouwenspersoon op school + plaats om te ontspannen.

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Dat hangt ervan af, we gaan steeds op zoek naar maatregelen die effectief zijn.

03-06-2026, 13:08
Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? *

een stille ruimte/ontprikkelplek

Aanvullende vragen of opmerkingen.

Heeft u nog vragen of opmerkingen? *

Veel succes!

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulieren

43

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

- leerlingen met ADHD en/of ASS;
- de ondersteuning die u (of uw school) biedt;
- het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer **15 minuten**. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met ' '.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

Wat is uw gender? *

☐ Man
☒ Vrouw
☐ Andere

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Wat is uw functie binnen de school? *

☐ Leerkracht 1e leerjaar
☐ Leerkracht 2e leerjaar
☐ Leerkracht 3e leerjaar
☐ Leerkracht 4e leerjaar
☐ Leerkracht 5e leerjaar
☐ Leerkracht 6e leerjaar
☐ Zorgleerkracht
☒ Zorgcoördinator
☐ Directie
☐ Externe ondersteuner
☐ Andere

Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs? *

☐ Minder dan 1 jaar
☐ 1-5 jaar
☐ 6-10 jaar
☐ 11-20 jaar
☒ Meer dan 20 jaar

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagereschoolkinderen in de klas.

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

Leerlingen met diagnose: 11 maar daarnaast zijn er ook leerlingen met vermoeden want in het lager is een diagnose niet noodzakelijk

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? (klasleerkracht) *

/

Invoed van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft concentratie, tempo en taakafwerking? *

concentratie tijdens instructie is moeilijk, snel afgeleid zijn, moeilijk starten aan een opdracht, niet kunnen doorwerken aan een taak, vergeetachtig zijn, heel beweeglijk en onrustig, veel wiebelen en friemelen, organiseren van taken is moeilijk, kent geen stop in spel en praten, kan beurt niet afwachten

Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

kan snel overgaan tot overprikkeling - kan zich uiten in woede, boosheid - kan ook onderprikkeling zijn en moet gestimuleerd worden om tot actie te komen

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste uitdagingen? *

heel drukke momenten waar veel prikkels aan te pas komen - kan tijdens het klasgebeuren zijn maar ook schoolactiviteiten

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn? *

geluiddempende hoofdtelefoon - friemelmateriaal - wiebelkussen en voetenelastiek - extra bewegingsmoment (rondje lopen - hometrainer ...) - afzonderen in de klas of in de gang - plaatsje vooraan - zandloper of time-timer - prikkelarme werkboeken door gebruik van volgkaart - study buddy - klankschaal / rustgevende oefeningen - ademhalingsoefening - nabijheid leerkracht

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

heel kindgericht - meest gebruikte: hoofdtelefoon - friemels - extra beweging - plaats vooraan

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

heel kindgericht - wiebelkussen - study buddy

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

/

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagereschoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

10

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? (klasleerkracht) *

/

Invoed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

veel fantasie of net niet - zwart-wit-denken en gaan hierdoor vaak in discussie - sterk rechtvaardigheidsgevoel - nood aan voorspelbaarheid en structuur

Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

kunnen heel aanklampend zijn, hebben ruimte nodig en willen vaak alleen zijn, geen oogcontact, inlevingsvermogen beperkt, moeilijk herkennen van gevoelens bij anderen en bij zichzelf

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

grote evenementen (sinterklaasfeest - schoolfeest -...) - veranderingen in het klasgebeuren (verschuivingen van lessen - andere persoon voor de klas)

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn? *

daglijn zichtbaar maken - werken met pictogrammen / stappenplan- ontprikkelmomenten voorzien, zoals een vluchtroute, time -timer, keuzemogelijkheden beperken (bv hoekenwerk) - nabijheid bij het aanspreken van de leerling - concrete/korte opdrachten en zinnen

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

dagstructuur - stappenplan - korte opdrachten

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFL0PRDm4mQrylJpXNSX5F9QaRrQ/ed#responses

39/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

/

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? *

/

Aanvullende vragen of opmerkingen.

Heeft u nog vragen of opmerkingen? *

/

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulier

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFL0PRDm4mQrylJpXNSX5F9QaRrQ/ed#responses

49/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

- leerlingen met ADHD en/of ASS;
- de ondersteuning die u (of uw school) biedt;
- het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer **15 minuten**. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met '/'.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

Wat is uw gender? *

☒ Man

☐ Vrouw

☐ Andere

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFL0PRDm4mQrylJpXNSX5F9QaRrQ/ed#responses

41/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Wat is uw functie binnen de school? *

☐ Leerkracht 1e leerjaar

☐ Leerkracht 2e leerjaar

☐ Leerkracht 3e leerjaar

☐ Leerkracht 4e leerjaar

☐ Leerkracht 5e leerjaar

☒ Leerkracht 6e leerjaar

☐ Zorgleerkracht

☐ Zorgcoördinator

☐ Directie

☐ Externe ondersteuner

☐ Andere

Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs? *

☐ Minder dan 1 jaar

☐ 1-5 jaar

☐ 6-10 jaar

☐ 11-20 jaar

☒ Meer dan 20 jaar

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagere schoolkinderen in de klas.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFL0PRDm4mQrylJpXNSX5F9QaRrQ/ed#responses

42/70

45

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

1

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? (klasleerkracht) *

1

Invloed van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft concentratie, tempo en taakafwerking? *

Vooraf in het organiseren van hun taken. Stapsgevoel aanpakken van een taak verloopt vaak heel moeilijk.

Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Dit heeft wel degelijk een invloed. Vaak is de wil wel aanwezig maar is het moeilijk om zich te organiseren.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste uitdagingen? *

Zeker bij taken waar volgehouden aandacht voor nodig is.

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe0S9AguemgFL3PRDm4mQyJfjpxNSXSF9QaRvQiedt#responses

43/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn? *

Een extra beweging momentje kan, veel positieve feedback, heel zelden een taak in stukken aanbieden.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Bewegen en positieve feedback

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Taken aanpassen

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

Dit is sterk afhankelijk van kind tot kind.

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagereschoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

1

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? (klasleerkracht) *

1

Invloed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe0S9AguemgFL3PRDm4mQyJfjpxNSXSF9QaRvQiedt#responses

44/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

Zowel plannen, het begrijpen van instructies en flexibiliteit kunnen moeilijk zijn. Dit is natuurlijk bij elk kind anders.

Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Vooraf hier loopt het vaak mis. Het onder controle houden van emoties en empathie is moeilijk. Hoe voel ik mij? Hoe voelen mijn vrienden zich?

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

Hoe gedraag ik mij in bepaalde situaties? Wat is sociaal verantwoordbaar? Hoe ga ik om met mijn medeleerlingen en leerkracht?

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn? *

Op dit moment eigenlijk niet veel. Bij de leerling in mijn klas verlopen de sociale contacten niet altijd even goed. Vaak is er ruzie op de speelplaats.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Door in gesprek te gaan. Wat kan, wat kan niet.

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Op dit moment geen

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe0S9AguemgFL3PRDm4mQyJfjpxNSXSF9QaRvQiedt#responses

45/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? *

Misschien moeten bij het verder uitwerken van ons speelplaatsbeleid ook eens extra aandacht besteden aan de kinderen met ASS.

Aanvullende vragen of opmerkingen.

Heeft u nog vragen of opmerkingen? *

/

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulier

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe0S9AguemgFL3PRDm4mQyJfjpxNSXSF9QaRvQiedt#responses

46/70

46

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

- leerlingen met ADHD en/of ASS;
- de ondersteuning die u (of uw school) biedt;
- het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer **15 minuten**. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met 'I'.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

Wat is uw gender? *

☐ Man
☒ Vrouw
☐ Andere

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgFL3PRDm4mQryJjpxNSXSF9QaRrQ/edit#responses

47/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Wat is uw functie binnen de school? *

☐ Leerkracht 1e leerjaar
☐ Leerkracht 2e leerjaar
☒ Leerkracht 3e leerjaar
☐ Leerkracht 4e leerjaar
☐ Leerkracht 5e leerjaar
☐ Leerkracht 6e leerjaar
☐ Zorgleerkracht
☐ Zorgcoördinator
☐ Directie
☐ Externe ondersteuner
☐ Andere

Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs? *

☐ Minder dan 1 jaar
☐ 1-5 jaar
☐ 6-10 jaar
☒ 11-20 jaar
☐ Meer dan 20 jaar

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagereschoolkinderen in de klas.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgFL3PRDm4mQryJjpxNSXSF9QaRrQ/edit#responses

48/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

1

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? (klasleerkracht) *

1

Invoel van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft concentratie, tempo en taakafwerking? *

Snel afgeleid, babbelen met burend/andere leerlingen, taken niet kunnen afwerken, snel met iets anders beginnen in plaats van af te werken, ...

Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Het is moeilijk om zich te verplaatsen in hoe andere leerlingen zich voelen, ze willen grappig en leuk zijn maar zijn dit niet altijd meer tegenover andere leerlingen

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste uitdagingen? *

hoekenwerk, speeltijden

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgFL3PRDm4mQryJjpxNSXSF9QaRrQ/edit#responses

49/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn? *

leerlingen herhalen wat ze moeten doen
rustige zitplaats
gebruik van koptelefoon
een fidget gebruiken
dagplanning

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

gebruik van koptelefoon

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

dagplanning

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

meer ruimte om een rustige omgeving te creëren

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagereschoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

1

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? (klasleerkracht) *

1

https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgFL3PRDm4mQryJjpxNSXSF9QaRrQ/edit#responses

50/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Invloed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

Ze nemen dingen te letterlijk op

Niet alles is logisch voor hen

Ze vinden het moeilijk als een planning niet klopt

Snel overprikkeld

Moete met samenwerken - kunnen de gedachtegang van anderen niet altijd volgen

Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Misverstanden bij een conversatie tussen twee leerlingen

Faalangst - willen vaak alles juist hebben

Moelijk de emoties kunnen tonen op school

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

Een les die anders loopt dan ze verwacht hadden

Drukke lessen zijn niet altijd even fijn bv. hoekenwerk/muzo/...

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn? *

Op voorhand de dagplanning zeggen - veranderingen meedelen bij het begin van de dag

Op een rustige plaats zitten

Koptelefoon

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

rustige plaats

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

dagplanning op voorhand zeggen - er veranderen vaak dingen doorheen de dag

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? *

/

Aanvullende vragen of opmerkingen.

Heeft u nog vragen of opmerkingen? *

Veel succes!

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google

Formulieren

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFLBPRDm4mDxyJjpxNSXSF9QaRvQ/edit#responses

51/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

• leerlingen met ADHD en/of ASS;

• de ondersteuning die u (of uw school) biedt;

• het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer 15 minuten. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met '.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

Wat is uw gender? *

Man

Vrouw

Andere

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFLBPRDm4mDxyJjpxNSXSF9QaRvQ/edit#responses

53/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Wat is uw functie binnen de school? *

Leerkracht 1e leerjaar

Leerkracht 2e leerjaar

Leerkracht 3e leerjaar

Leerkracht 4e leerjaar

Leerkracht 5e leerjaar

Leerkracht 6e leerjaar

Zorgleerkracht

Zorgcoördinator

Directie

Externe ondersteuner

Andere

Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs? *

Minder dan 1 jaar

1-5 jaar

6-10 jaar

11-20 jaar

Meer dan 20 jaar

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagereschoolkinderen in de klas.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgFLBPRDm4mDxyJjpxNSXSF9QaRvQ/edit#responses

54/70

48

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

1

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? (klasleerkracht) *

1

Invloed van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft concentratie, tempo en taakafwerking? *

Afleiding, niet stilzitten, verstrooidheid, dromen,...

Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Zich inleven in andere situaties, impulsief handelen. Zeer extravert/ introvert handelen en daardoor geen/moelijk aansluiting kunnen vinden bij anderen.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste uitdagingen? *

Speeltijden voor de introvert/ dromerige types. Zelfstandig werk voor de impulsieve types.

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgPL3PRDm4mQrylJpXNSXSF9QaRiQ/edit#responses>

55/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn? *

Veel geduld hebben, werken met smileykaarten om emoties te reguleren/ opvolgen. Een dagplanning opstellen. Beschikbaar zijn om te luisteren.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Alle bovenstaande zijn zaken die werken en dus in leven gehouden.

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Het gebruik van een study buddy.

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

Ikzelf kan best goed overweg met leerlingen met ADHD-I (ADD/dromerige-type) aangezien ik hier zelf een diagnose van heb. Leerlingen met ADHD-II of ADHD-III vind ik moeilijker om te ondersteunen aangezien hun impulsiviteit en hyperactieve houding vaak botsen met mijn rustige houding.

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagereschoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

1

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? (klasleerkracht) *

0

Invloed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgPL3PRDm4mQrylJpXNSXSF9QaRiQ/edit#responses>

55/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

Vaak afwezig tijdens de lessen, veel en hevige emoties. Het inlevingsvermogen in anderen is moeilijk. Veel moeite om contact te leggen. Vasthouden aan zeer stricte structuren.

Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Door zich niet te kunnen inleven in anderen is samenwerken zeer moeilijk. Ook samenspelen verloopt vaak niet vlot. Daardoor zijn er veel huiltuien.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

Speeltijden en momenten waarin er zelfstandig/ vrij gewerkt kan worden.

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn? *

Smileykaarten voor emotieregulatie een hoofdtelefoon om geluiden te weren.

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Beide bovenstaande werken het best.

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

/

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgPL3PRDm4mQrylJpXNSXSF9QaRiQ/edit#responses>

57/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? *

/

Aanvullende vragen of opmerkingen.

Heeft u nog vragen of opmerkingen? *

/

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google

Formulieren

<https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgPL3PRDm4mQrylJpXNSXSF9QaRiQ/edit#responses>

55/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen.

Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas.

In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over:

- leerlingen met ADHD en/of ASS;
- de ondersteuning die u (of uw school) biedt;
- het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas.

Het invullen van het formulier duurt ongeveer **15 minuten**. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met ' '.

Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk.

Wat is uw gender? *

☐ Man
☒ Vrouw
☐ Andere

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Wat is uw functie binnen de school? *

☐ Leerkracht 1e leerjaar
☐ Leerkracht 2e leerjaar
☐ Leerkracht 3e leerjaar
☐ Leerkracht 4e leerjaar
☐ Leerkracht 5e leerjaar
☐ Leerkracht 6e leerjaar
☐ Zorgleerkracht
☐ Zorgcoördinator
☐ Directie
☒ Externe ondersteuner
☐ Andere

Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs? *

☐ Minder dan 1 jaar
☐ 1-5 jaar
☒ 6-10 jaar
☐ 11-20 jaar
☐ Meer dan 20 jaar

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagereschoolkinderen in de klas.

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) * of op school (andere)?

2

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? * (klasleerkracht)

/

Invloed van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft * concentratie, tempo en taakafwerking?

Moelijkheden met aan een taak te beginnen en afwerken. Weinig structuur en chaotisch te werk gaan.

Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, * bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie?

Impulsief reageren en handelen. Snel boos worden.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste * uitdagingen?

Omgaan met prikkels die invloed hebben op de emotieregulatie.

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD * te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn?

Nagaan welke hulpmiddelen het kind kunnen helpen

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

Afhankelijk van kind tot kind maar de meest effectieve hulpmiddelen zijn meestal de emotiemeters en koptelefoons

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

Momenteel niet echt. Het is belangrijk om eerst voorafgaand goed onderzoek te doen naar wat wilt het kind en wat kan de leerkracht aan en volhouden.

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

Time out zones op de speelplaats

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagereschoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of * op school (andere)?

In mijn ondersteuning zijn er 6 leerlingen met ASS

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? * (klasleerkracht)

/

Invloed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het * begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit?

Ze botsen vaak tegen onduidelijkheid aan in planning of structuren waardoor ze niet tot leren kunnen komen (door blokkades)

03-06-2026, 13:08 Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas' Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? * Zijn vaak kinderen die ook moeite hebben met emotie-regulatie en weinig aansluiting vinden bij leeftijdsgenoten Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? * De speelplaats en andere ongestructureerde momenten Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS. Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn? * Werken met een daglijn, aankondigen van veranderingen, emotiometers, hulpmiddelen voor concentratie zoals een koptelefoon of study-buddy Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? * De daglijn en de emotiometer Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? * Zie antwoord bij ADHD Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? * / Aanvullende vragen of opmerkingen. https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL3PRDm4mQyJjpxNSX5F9QaRvQ/edit#responses 63/70	03-06-2026, 13:08 Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas' Heeft u nog vragen of opmerkingen? * De vragen waren vooral leerkrachtgericht, vond ik. Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google. Google Formulieren
03-06-2026, 13:08 Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas' Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas' Bedankt dat u de tijd neemt om dit formulier in te vullen. Wij zijn Emma Ghysels en Jolien Gits, derdejaarsstudenten lager onderwijs aan Odisee Hogeschool te Aalst. Voor onze bachelorproef onderzoeken wij het effect van gestructureerde bewegingstussendoortjes, met aandacht voor muziek, rust en actie, op leerlingen met ontwikkelingsstoornissen 'ADHD en ASS' en welke meerwaarde deze aanpak kan bieden voor de hele klas. In dit formulier vragen wij u om uw ervaringen te delen over: • leerlingen met ADHD en/of ASS; • de ondersteuning die u (of uw school) biedt; • het functioneren en het sociaal-emotioneel welzijn van deze leerlingen in de klas. Het invullen van het formulier duurt ongeveer 15 minuten. Bij sommige vragen staat tussen haakjes vermeld wie deze het best kan beantwoorden (bijvoorbeeld klasleerkracht, andere ...). Indien mogelijk, mag u hiermee rekening houden bij het invullen. Indien u een vraag niet kan beantwoorden, mag u deze invullen met '/'. Wij stellen uw medewerking enorm op prijs, aangezien uw input een belangrijke bijdrage levert aan ons onderzoek. Uiteraard behandelen wij alle informatie strikt vertrouwelijk. Wat is uw gender? * ☐ Man ☒ Vrouw ☐ Andere https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL3PRDm4mQyJjpxNSX5F9QaRvQ/edit#responses 65/70	03-06-2026, 13:08 Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas' Wat is uw functie binnen de school? * ☐ Leerkracht 1e leerjaar ☐ Leerkracht 2e leerjaar ☐ Leerkracht 3e leerjaar ☐ Leerkracht 4e leerjaar ☐ Leerkracht 5e leerjaar ☐ Leerkracht 6e leerjaar ☒ Zorgleerkracht ☐ Zorgcoördinator ☐ Directie ☐ Externe ondersteuner ☐ Andere Hoeveel jaar ervaring heeft u in het onderwijs? * ☐ Minder dan 1 jaar ☐ 1-5 jaar ☐ 6-10 jaar ☒ 11-20 jaar ☐ Meer dan 20 jaar Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ADHD' bij lagereschoolkinderen in de klas. https://docs.google.com/forms/d/1hmCeO9AguemgPL3PRDm4mQyJjpxNSX5F9QaRvQ/edit#responses 66/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Hoeveel leerlingen met een diagnose ADHD zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

2 kinderen met een officiële diagnose ADHD in het tweede leerjaar.

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ADHD? (klasleerkracht) *

2 extra lln. met zeer sterke/uitgesproken kenmerken

Invoed van ADHD op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

Op welke manieren beïnvloedt ADHD het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld wat betreft concentratie, tempo en taakafwerking? *

Luisterhouding (opname instructies/informatie), lagere taakspanning, orde en structuur (ontbreekt vaak), verliezen veel materiaal of werken met materialen die niet geschikt zijn voor de taak, onderbreken het lesgebeuren voor zichzelf en anderen vaak met losse opmerkingen die niet altijd gebonden zijn aan de leerstof

Welke invloed heeft ADHD volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

De moeilijkheden die ze ervaren op vlak van inhibitie worden snel opgemerkt door klasgenoten. Antwoorden roepen, de les onderbreken, materiaal laten vallen, beweeglijkheid op de stoel...het zorgt soms voor zichtbare frustratie bij burens/klasgenoten.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ADHD de grootste uitdagingen? *

Instructiemomenten

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ADHD

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgPL0PRDm4mQnyJjpxN5XSF9QaRnQ/edit#responses

67/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Op welke manieren beïnvloedt ASS het leerproces van leerlingen, bijvoorbeeld bij het begrijpen van instructies, plannen en omgaan met flexibiliteit? *

Moelijkheden met impulscontrole, dit onderbreekt het lesgebeuren voor zichzelf en anderen. Aangehouden taakspanning, orde en netheid, verliezen vaak materialen of werken met materialen die niet gepast zijn voor de taak, efficiënt leren inzetten van werktijd lukt niet altijd waardoor er meer tijd nodig is voor sommige taken.

Welke invloed heeft ASS volgens u op het sociaal-emotioneel welzijn van leerlingen, bijvoorbeeld op zelfvertrouwen en emotieregulatie? *

Het roepen van antwoorden, spontaan verwoorden van losse gedachten, sterk beweeglijk zijn...wordt snel opgemerkt door klasgenoten. Het durft voor een zichtbare frustratie te zorgen.

Welke situaties of momenten op school vormen voor leerlingen met ASS de grootste uitdagingen? *

Instructiemomenten

Interventies voor het welzijn en de concentratie van leerlingen met ASS.

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ASS te ondersteunen op het gebied van structuur en voorspelbaarheid, concentratie, prikkelverwerking en emotioneel welzijn? *

hoofdtelefoon, study buddy, fidgets, bewegend leren, psycho-educatie met behulp van prentenboeken, kindgesprekken, kauwen op suikervrije kauwgom, timers, toetsen opdelen in deelvragen...

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

hoofdtelefoon, bewegend leren, psycho-educatie

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgPL0PRDm4mQnyJjpxN5XSF9QaRnQ/edit#responses

69/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke concrete maatregelen of strategieën past u momenteel toe om leerlingen met ADHD te ondersteunen op het gebied van concentratie, taakgericht werken en emotioneel welzijn? *

Gebruik hoofdtelefoon, gebruik fidgets, bewegend leren, study buddy, kindgesprekken, psycho-educatie via prentenboeken (individueel/klas), timers....

Welke van deze aanpakken ervaart u als het meest effectief? *

hoofdtelefoon, psycho-educatie, bewegend leren

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

study buddy, fidgets

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ADHD? *

Impulscontrole, het is niet makkelijk om hun uitroepen/handelen tijdig te remmen.

Frequentie van de ontwikkelingsstoornis 'ASS' bij lagereschoolkinderen in de klas.

Hoeveel leerlingen met een diagnose ASS zitten er momenteel in uw klas (klasleerkracht) of op school (andere)? *

2 leerlingen met diagnose in het tweede leerjaar

Hoeveel leerlingen zonder diagnose vertonen volgens u duidelijke kenmerken van ASS? (klasleerkracht) *

2 extra leerlingen met sterk aanwezige kenmerken

Invoed van ASS op leerprestaties en algemeen welzijn van lagereschoolkinderen.

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgPL0PRDm4mQnyJjpxN5XSF9QaRnQ/edit#responses

68/70

03-06-2026, 13:08

Vragenlijst bachelorproef 'Muziek en beweging in de klas'

Welke maatregelen zijn minder effectief of ervaart u als moeilijk vol te houden? *

fidgets, study buddy

Aan welke maatregelen heeft u nog nood bij het ondersteunen van leerlingen met ASS? *

Maatregelen rond impulscontrole

Aanvullende vragen of opmerkingen.

Heeft u nog vragen of opmerkingen? *

/

Deze content is niet gemaakt of goedgekeurd door Google.

Google Formulieren

https://docs.google.com/forms/d/1hmCe09AguemgPL0PRDm4mQnyJjpxN5XSF9QaRnQ/edit#responses

70/70

8.7. Bijlage 7: De tool 'Painted Pause'

Link naar de tool: <https://sites.google.com/view/painted-pause/home?authuser=0>

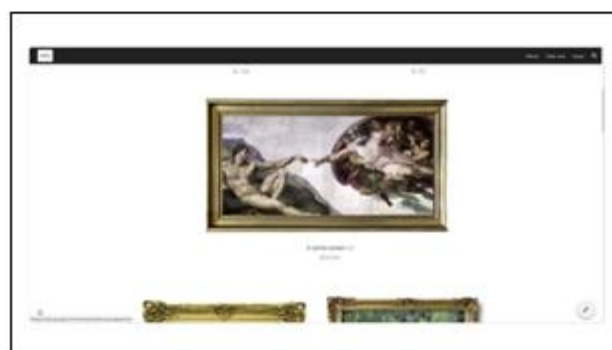
1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

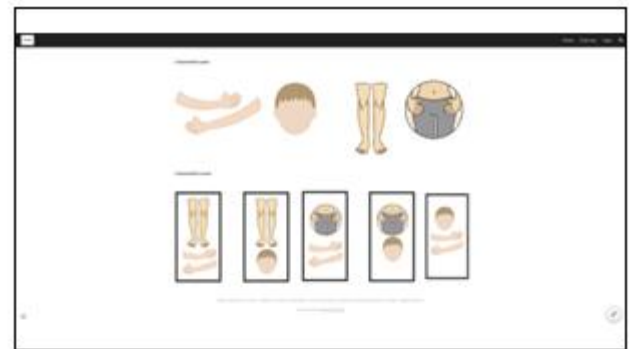
29

30

31

32

33

34

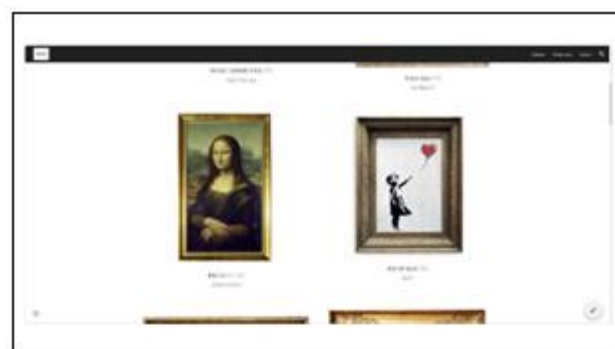
35

36

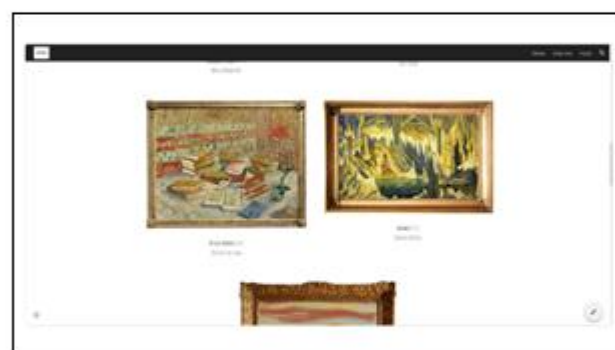
37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

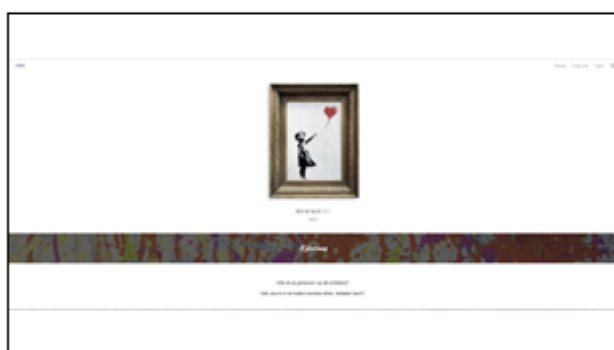
48

49

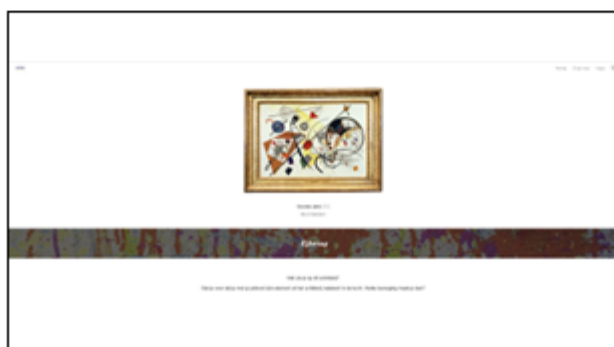
50

51

52

53

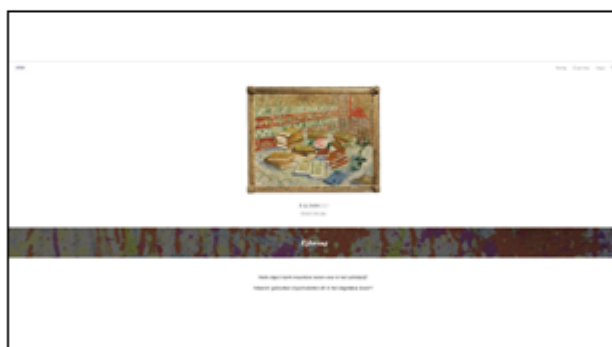
54

55

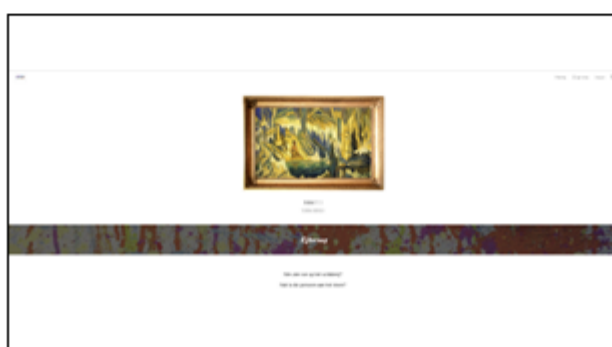
56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72